ATEITIS

1913 m. № 4.

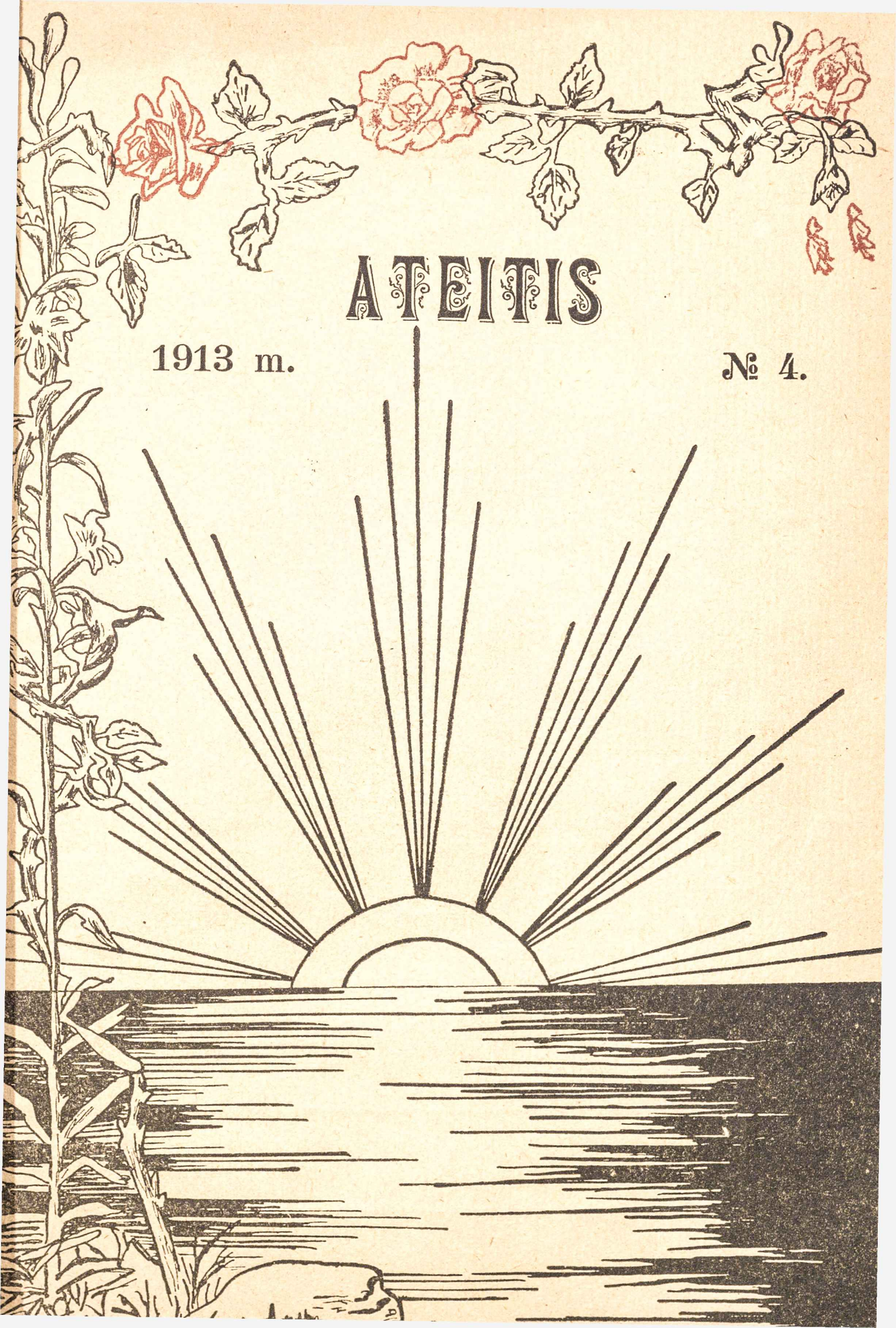

TURINYS.

I. MAT. BD.: Pavasaris. (Eilės). 149
II. KAKTUSAS: Pamiškyje. 150
III. K. ŽYTKUS: Nakties svajonės (Eilės) . 151
IV. P. R.: A. † A. Kunigas d-ras Antanas Civinskis. 151
V. MAT. BD.: Juosta. (Eilės). 153
VI. B. KAUNIS: Sonetas. (Eilės). 154
VII. S. Š.: Kristus iš numirėlių prisikėlė. . . 155
VIII. P. RAINYS: Prieš kovą. (Eilės). . . . 158
IX. V—ARN—IS: Kodel aš prisidėjau prie burelio moksleivių, susispietusių apie „Ateitį“?
X. B. KAUNIS: Sonetas (Eilės). 163
XI. V. VYŠNIUNAS: Vakaro tyloje. (Eilės). . 164
XII. V. VYŠNIUNAS: Svajonė. (Eilės). . . . 164
XIII. PR. DOVYDAITIS: Del ateitininkų veikimo. 165
XIV. K. L.: Moksleivių blaivininkų domai. . 172
XV. A. Z.: Tikėjimas į Dievą ir gamtomokslis. 176
XVI. PIJUS GRAJAUSKAS: Maskvos Komercijos Institutas. 181
XVII. STUD. E. D.: Apie gajumą tulų kuno dalių ir vėlės (dušios) teismo valandą. . . 185
XVIII. V. K.: Užklausimai ir atsakymai. . . . 187
XIX. Laikraščių apžvalga. 188
XX. Iš svetur. 189
XXI. BIBLIOGRAFIJA IR KRITIKA: —„Sniegams tirpstant“. Д-ра Люи и Польмюратъ: Идея о Богѣ по современному состоянію естественныхъ наукъ. . . 191
XXII. Iš moksleivių gyvenimo. 192
XXIII. Laiškas į „Ateities“ administraciją. . . 203
XXIV. Redakcijos atsakai. 204
XXV. Aukos Mariampolės „Žiburio“ progimnazijai. 204
XXVI. Išrišimas uždavinio 204
XXVII. Spaudos klaidos. 204
PRIEDAS:—Musų tautinės tvėrybos „Žiedai“.

NUO REDAKCIJOS. Smulkių rankraščių, eilių ir t. p. redakcija *NEGRĄŽINA* ir delei jų korespondencijos *NEVEDA.*

BALANDŽIO MĖNESIO 1913 METŲ.

T. I. **ATEITIS** № 4.

PAVASARIS.

Pabudęs išeini: prasvydo.
Klausai: jau vėversys pragydo,
Iš augštumos girdėt daina!
Linksmiau danguose saulė ritas...
Ateina žavinti diena
Ir supranti, nun laikas kitas...

Iš ilgo miego atsikėlęs
Jau puošias miškas, šypsos gėlės!
Pabunda mirusi gamta:
Jau sodne kriaušės žiedus krauna...
Nors debesiais dar apdumta
Gaivint jų saulė nepaliauna.

Atsiveria stebuklų klanas!...
Danguj' trauk' paukščių karavanas,
Lyg skubindamas į šiaurius.
I lauką taisosi artojus;
Šalčius užmiršęs jau žiaurius...
Jis skubin': laukia vasarojus.

Tuoj' prakaitu palaistys žemę,
Iš kur jisai sau maistą semia.
Piemuo tuoj' bandą į laukus
Išgins. Miškai kiekvieną rytą
Kartos ragelio jo balsus,
Tarytum šaukiančio trimyto...

Mat. Bd.

—:—

Pamiškyje.

Pabaigiau mišku kelionę. Gerokai apilsęs atsisėdau ant kalnelio pas šakotą beržą ir atkreipiau akis miško gilumon. Žemai, šale kalnelio šniokščia sraunus upelis — Nova. Matyt ir jam pabodo graudžios miško dainužės, ir bėga jisai į lygius laukus, į lankas, kur linksmos dainelės skamba. Tankųs pakrančių medžiai ir krumai kaž kaip meiliai ir linksmai žiuri upelin ir gėrisi tikką įgautu žaliu savo rubu. Medžiai lėtai linguoja susprogusiomis šakomis, tartum pasakoja ką tai įdomaus, ypatingo...

Buvo graži pavasario diena. Saulė savo spinduliais meiliai bučiavo mano įkaitusį veidą. Vyturėlis, lengvai plasnodamas ties mano galva sparneliais, užtraukė savo malonią giesmelę, kuri suteikia anksti kėlusiam piemenėliui, tam vargų galiunėliui, tiek kantrumo ir ramumo. Ir aš užžavėtas ta malonia giesmele, įsigilinau svajonėse.

Įsivaizdinau Lietuvos praeitį, galingai ošiančius mėlynus tankius miškus, kuriuose lakioja ir čiulba visoki paukščiai ir laksto įvairųs žvėrįs ir žvėreliai; tuose miškuose stovi tvirtos, galingos Vytauto pilįs, skamba jose vaidilų dainos, kanklių akordai...

Tik štai palaukėje suskambėjo pavasarinė mergelių dainelė: „Sėdėjau, žiurėjau“, suskambėjo ir užgavo mano širdies stygas ir išblaškė tuos puikius vaidentuvės reginius...

Truputį dar pasėdėjęs, pilnas gyvumo ir energijos ėjau namų linkon.

Miškas tarsi su pamėgimu kartojo tą dainą.

Kartojo ją ir mano siela.

Kaktusas.

NAKTIES SVAJONĖS.

Jau užsnudo laukai,
Liudi tamsųs miškai:—
Jų vainikų nebesupa dainos;
Tik žvaigždutė antai
Beliepsnoja augštai,
Tai prigęsta, tai mirga, tai mainos...

Ji toki nedrąsi!
Jau kitos nerasi
Kad taip gailiai, taip liudnai žiurėtu!
Gal jai ilgu vienai?
Gal neranda tenai,
Kas svajoti, kentėti padėtu?

Vai aš skrisčiau greičiaus,
Pasikelčiau augščiaus
Tų miškų, tų augštųjų kalnelių,
Ten skrajočiau ramus,
Ir maldyčiau skausmus,
Tik... man nedavė Dievas sparnelių...

K. Žytkus.

6—X—12.

A. † A.

Kunigas d-ras Antanas Civinskis.

Liudną ir skaudžią žinią pranešė per Velykas Marijampolės varpai visai Lietuvai, visiems turintiems nors šiek-tiek jaučiančią širdį... Kaip nepaprastai jie gaudė... Jie pranešė, kad jau ir į taip-jau augštą Lietuvos darbininkų kalnelį-kapinyną žengia dar vienas jos tikras sunus—dvasios galiunas, kunigas daktaras **Antanas Civinskas**, buvusis „Šaltinio“ redaktorius, sąnarys beveik visų Suvalkijos krikščioniškų

draugijų, nepaprastas jaunimo mylėtojas, globėjas-vadovas ir patarėjas.

Skaudi žinia. Negali nesudrebėti, nepajusti šiurpulio lietuvys, kurs myli savo tėvynę ir supranta svarbą jai šio nepaprasto žmogaus, veikėjo ir rašytojaus. Jis mirė... Alpsta širdis, sunkias ašaros, užtruksta kalba... Ir toks jaunas vos 37 metų. Tiek energijos, prakilnumo nešiojęs savyje. Turėdams neapsakomai jautrią širdį, jis daug blogo matė Lietuvoje, visur skubinosi pataisyti. Jei ką mes gero matome Lietuvoje, ypač Suvalkijoj, tai vis, daug ačiu kun. A. Civinskui.

Gimė jisai 7 spalių 1876 metų Šunskų kaime Marijampolės apskričio. Mokinosi Marijempolės gimnazijoje, kur pabaigęs 6 klases, dar visiškai jaunutis, vos 16 metų, pastojo pašaukimo vedamas Seinų dvasiškojon seminarijon. Pabaigė ją kaipogeras auklėtinis 1898 m.ir išvažiavo Ryman baigti augštesniuosius mokslus. Čionai po 5 metų, mokslo, apgynęs šv. teologijos daktaro disertaciją, sugrįžo Lietuvon ir buvo paskirtas Seinų seminarijos dvasišku tėvu. Laikydamas save netinkančiu tokion svarbion vieton, pasiliuosavo ir pildė pareigas vikaro keliose vietose, pakol tapo išrinktas „Šaltinio“ redaktorium. Čia, norėdamas jį kuogeriausiai pastatyti, rupinosi kuolabiausiai pagerinti. Suprasdams jaunuomenės svarbą ateičiai, jis ypač atkreipia į ją domą, įveda „Šaltinin“ skyrių: „Vainikėlis“. Sunkus darbai ir neperstojamas rupinimasi jų tobulumu pakirto ir šiaip jau silpną jo sveikatą. Jis gydytojų perspėtas pasišalina iš redakcijos ir važiuoja užsienin gydytis. Sugrįžęs Lietuvon apsigyveno Marijampolėje ir pildė vikaro pareigas. Bet ir čia jo jautri širdis neiškentė, rado begalę darbų parapijoje ir šiaip jau draugijiniame gyvenime ir visur dirbo kiek tik galėjo neatsižvelgdams net į sveikatą; jis matė, kad darbo daug, o darbininkų maža. Galop vieną kartą išvežė jį pas ligonį, arkliai buvo gana silpni, įklimpo purvynan. Kun. Civinskas nepažiurėjo blogo kelio — išlipo ir nuėjo pėkščias tris verstus. Čia pakelyje dar užklupo šunes ir, kaip sako, jis truputį išsigando. Parvažiavęs pradėjo sirgti rože ir sunkiai pasikamavęs, priėmęs Švenčiausį Sakramentą, mirė 23 dieną (pirmą dieną Velyku) 9 1/2 val.

Marijampolės moksleiviai turėjo dar laimę klausyti jo pamokslų per Velykines rekolekcijas. Šiaip jau labai mylėdamas jaunimą, jis ypač mylėjo ateitininkus: jiems padėjo—davė patarimus. Užtat ateitininkai savo mylimam vadovui uždėjo ant grabo ašarėlių vainiką, gražų, nekaltą, kaip pats jaunimas, ir palydėjo jį kapinynan. Be ateitininkų vainiko buvo dar

šie: Darbščiam bažnyčios apgynėjui, prakilniam Tėvynės sunui, buvusiam „Šaltinio“ Redaktoriui kunigui D-rui Antanui Civinskui — „Šaltinio“, „Vadovo“, „Spindulio“ Redakcijos, „Žiburio“ „Gabijos“, „Krikščionių-darbininkų“, „Blaivybės“, „Tarnaičių“ draugijų, nuo pažįstamų, Seinų „Žiburio“, „Zitos“, „Blaivybės“ dr-jos — Nenuilstančiam musų visuomenės veikėjui, ir vienas be parašo.

Kadangi sunku šiame trumpame nekrologe aprašyti jo gyvenimas ir darbai, aplamai arčiau susipažinti su jo dvasia— tat pasistengsim tai padaryti kitą kartą, kuomet paduosime draug ir jo fotografiją.

P. R.

—:—

JUOSTA.

Į juostą žiurau nusiminęs,
Ir veržias skundas iš krutinės.
Man brangios rankos ją išaudė
Ir duodamos taip meiliai glaudė...
Kur jos dabar? Nėra, išnyko
Ir atminimui vien tik liko
Austa jos juosta, paauksuota,
Lyg ženklas meilės man įduota...
Netol bažnytkiemio, laukuose,
Seniai ten ilsisi kapuose,
Ta, kuri man ją dovanojo
Ir širdį jauną paviliojo.
Ji buvo man žvaigždė jaunystėj'.
Vos spėkos jaunos išsivystė,
Man augštas įkvėpė idėjas,
Kurių dabar aš pasekėjas.
Kartu linksmybėje mes žaidėm,
Kartu gyvent' pasaulyj' geidėm,
Ant žemės laimę manėm' rasti.
Bet žemėn' prireikė užkasti
Brangiausią draugę mano jauną!
Visuomet taip likimas griauna
Dar jaunas, vaikiškas svajones,
Ir tikras ašarų čia klonis.
Ir kas, galėjo to tikėtis
Kad jos tuojaus reikės gailėtis.

Išnyksta viskas, taip kaip dumai,
Svajonių puikus griuva rumai.
Taip debesiai augštai paplitę
Spalvomis aukso nudažyti,
Kiekvieną kelia, žadin viltį
Bet saulė spės tiktai pakilti,
Kaip pamažu jie išsiskleidžia
Ir rasoje vien saulė žaidžia...

Mat. Bd:

—:—

SONETAS.

* * *

Prakeikta naktis!... Kaip man spaudžia krutinę,
Kaip spaudžia, kaip slegia nelemta ta tyla!...
Ilgėjimos skausmo kiek joje sukįla!..,
Kaip juoda, kaip baisi ta tyla naktinė!...

Linksmutę dainelę mintyse rašyčia...
Bet vargas!... širdis man vos klesta apmirus,
It pievos žolelė po dalgiu nusvirus,
Ir siela taip verkia, taip verkia, lyg tyčia...

Gal dvasios karštoje naktinėj maldoje
Aš rasčiau, pasiekčiau tą šventą ramybę...
Bet vargas!... Aš melstis, prašyti nemoku!...

Ak duočiau tam viską, kas laimės dainoje
Nuvytusiai širdžiai žadėtu gyvybę...
Bet vargas!... To visko manyje taip stoka!...

B. Kaunis.

Kristus iš numirėlių prisikėlė[1])!

Pirmą kartą gyvybė visiškai yra apgalėjusi mirtį. Nepaliaujanti tarp jų kova, — tarp gyvosios dvasios ir negyvos medegos — ištikro sudaro visą pasaulio tvėrimosi historiją. Nors ir daugelį apgalėjimų galima buvo surasti gyvybės dvasių prieš Kristui iš numirėlių prisikeliant, tečiaus, visi šie apgalėjimai buvo buvę nepilni ir nevisiški, — tik pusėtini, ir po kiekvieno iš jų priešui pavykdavo prisidengiant naujomis, regimai, apgalėjusios gyvybės formomis patvirtinti ir paremti tikrą savo viešpatystę. Koksai didelis, regimai, buvo gyvybės apgalėjimas, kuomet tarp sustingusios neorganiškos medegos suužė ir sukrutėjo gyvų esybių miriadai, pirmykšti augmenijos ir gyvijos valstybės augliai. Gyvoji spėka suvaldo negyvus elementus, daro juos savo pavidalams medega, perkeičia mechaniškuosius procesus į priklausančias jai priemones organiškiems tikslams pasiekti. Ir vienkart koks begalinis ir vis augantis pavidalų turtingumas, koksai sumanymo gilumas ir tikslingų sąrangų drąsumas pradedant nuo smulkiausių zoofitų ir baigiant tropiškais augmenijos ir gyvijos milžinais. Bet mirtis tik šaiposi iš viso šito puikumo: jinai realistė; puikųs paveikslai ir simboliai jos nevilioja, spėjimai ir pranašavimai nestebino. Ji žino, kad gamtos gražumas — tiktai marga, skaidri uždanga ant nuolat įrstančio lavono. Bet argi gamta nemirštanti? Visuometinis apsirikimas! Ji r o d o s nemirštanti nuošaliniam žvilgsniui, iš lauko pusės, — tyrinėtojui, laikančiam naują akimirksnio gyvybę už senosios tąsą. Sakoma apie mirštančią ir nuolat gimstančią gamtą. Koksai prieš žodį nusižengimas! Jeigu tas, kas šiandien gimsta— nėra tas-pat, kas vakar yra miręs, o kas kitas, tai kame g i čia atgimimas? Iš nesuskaitomos daugybės akymirksninių mirtingų gyvybių jokiu budu nesusidės viena nemirštanti.

Gamtos gyvenimas yra mirties s u t a r t i s su nemirtingumu. Mirtis imasi sau visus gyvenančiuosius, visas individualybes ir tepalieka nemirtingumui tik bendras gyvybės formas: šitam pavieniam augmeniui ar gyviui lemta neišvengiamai žlugti kelioms valandėlėms praslinkus; bet šioji augmeniškumo ar gyviškumo forma, šis organizmų pavidalas ar

[1]) Vl. Solovjovo „Vėlykinių laiškas".

veislė pasilieka. Dievo prisaką visoms gyvoms esybėms „veiskitės, ir dauginkitės ir pripildykit savim žemę“, mirtis apverčia savo naudon. Veiskitės ir dauginkitės ne tam, kad praplatintumėt ir užlaikytumėt per amžius savo gyvenimą, bet tam, kad kuogreičiau dingtumėt, kad butu kam jus apmainyti ir pakeisti, pripildykit žemę savo mirtingais likučiais, bukit tik t i l t u sekančiai kartai, kuri iš savo pusės pastos vienat tiltu savo įpėdiniams ir t.t. Vietoje gyvenimo ir nemirybės— štai nesibaigianti tiltų eilė. Tiesa, jie statomi neveltui; tiesa, šiuo miriuoju keliu žengia tverianti dvasia prie paskirto jai tikslo. Bet kodėl ji butinai tur žengti per užmirštus karstus, ir jeigu jos tikslas yra geras, tai kam šioji keista priemonė: nuolat atnaujinamas miraus gyvenimo apmaudas?

Ne! Šioji tariamoji gyvybė tėra vienat tikros gyvybės simbolas ir užgimimas; regimos gamtos organizacija nėra dar visiškas mirties nuveikimas iš šalies gyvosios dvasios, o tiktai jos p r i s i r u o š i m a s prie tikro veikimo. Šio veikimo p r a d ž i a reikalauja kaipo savo sąlygos protingos esybės atsiradimo viršuj gyvulių valstybės. Ačiu žmogaus galėjimui aiškiai ir apibendrinamai sąprotauti, gyvenimas paliauja buvęs vienat tikslingu veislinių jiegų p r o c e s u ir pastoja, be šito, tikslingu individualių jiegų v e i k i m u:

„Vislab kas svyruoja tekančiam apsireiškime, Jųs užtvirtinkit galingame sumanyme“ sako dainius.

Kova gyvybės su mirtimi įžengia į naują ėrą nuo tų laikų, kuomet ji varoma esybių netik gyvenančių ir mirštančių, bet dargi manančių apie gyvybę ir mirtį. Šitose mintyse nėra dar pergalėjimo, bet jose yra butinai reikalingas nuveikimo įrankis. Žmogaus manymo milžinai, didieji Rytų ir Vakarų išmintingieji, ruošė apgalėjimą. Bet jie nebuvo mirties apgalėtojais: jie yra mirę ir iš numirusiųjų—neprisikėlė. Užtenka paminėjus tik du didžiausiu. Buddos mokslas ištikro buvo n u o k o v o s a t s i s a k y m u; jis skelbdavo indiferentizmą prie gyvenimo ir mirties, ir jo mirimas niekuomi neatsižymėjo. Sokratas nebuvo atsisakęs nuo kovos, jis vedė ją garbingai, ir jo mirimas buvo g a r b i n g a s p r a s i š a l i n i m a s į nepasiekiamą priešui sritį, bet apgalėjimo trofėjai visgi liko pas šių priešą.

Jeigu fiziškoji jiega neišvengiamai mirties nuveikiama, tai proto jiega neužtektina mirties apgalėjimui: tiktai dorinės jiegos beribiškumas teduoda gyvenimui absolutų pilnumą, prašalina kiekvieną išsiskyrimą ir todelei neleidžia gyvam žmo-

gui galutinai išsidalyti į dvi atskiri dali: nekuniškąją dvasią ir irstantį kuną. Kryžiun prikaltasis Žmogaus Sunus ir Dievo Šunus apleistas žmonių ir Dievo, tečiaus meldęsis už savo priešus, ištikro neturėjo ribų savo dvasiniai jiegai; todel jokia Jo esybės dalis negalėjo palikti mirties nuveikta.

Mes mirštame todel, kad musų dvasinė jiega, surišta viduje nuodėmėmis ir geiduliais, pasirodo neužtektina užgriebti, įtraukti vidun ir perkeisti savin visą musų paviršutinę, kunišką esmę; jai atpuolus musų įgimtoji nemirybė (prieš tą paskutinį iš numirusiųjų prisikėlimą, kurį mes tegalime įgauti vienat ačiu Kristui) tėra tik pusėtina, nes nemirtinga yra tik vidujė pusė, tik nekuniškoji dvasia. Kristus gi v i s i š k a i iš numirusiųjų prisikėlė.

„Šitą jiems bekalbant, Jezus stojęs tarpe jų tarė: ramybė jums: aš esu, nebijokite.— O jie sujudę ir nusigandę m a n ė r e g į d v a s i ą. Jis gi jiems tarė: ko nusimenat, ir kodel šios mintįs pereina į jusų širdis? Regite Mano rankas ir kojas, — jog tai Ašai pats. Palieskite mane ir pažiurėkite: n e s d v a s i a n e t u r i k u n o i r k a u l ų, k a i p M a n e m a t o t t u r i n t į. — Ir šitaip taręs, parodė jiems rankas ir kojas. O kadangi jie iš džiaugsmo netikėjo dar ir stebėjos, taria jiems: ar yra pas jus čia koks-nors valgis? — Ir jie davė Jam dalį iškeptos žuvies ir korinio medaus. Ir i m d a m a s v a l g ė p r i e š j u o s“. (Luk. XXIV. 36—43).

Dvasinė jiega iš vidaus laisva Kristuje nuo visokių apribojimų, doriškai begalinė, Jo iš numirėlių prisikėlime pasiliuosoja gamtiškai ir nuo visokių pašalinių apribojimų ir pirmvisoko nuo vienpusiškumo vienat dvasiško buvimo kaipo priešingybės fiziško buvimo; — iš numirėlių prisikėlęs Kristus yra d a u g i a u, n e g u d v a s i a,—dvasia neturi kuno ir kaulų, dvasia neragauja maisto; kaipo dvasia, a m ž i a m s į k u n y t o j i, Kristus su visu vidujės psichiškos butybės pilnumu jungia ir visas fiziškos butybės potencijas be jos pašalinių apribojimų. V i s k a s g y v a s Jame užsilieka, viskas mirtingas—apgalėtas pilnai ir galutinai.

Budamas visišku mirties apgalėjimu Kristaus iš numirėlių prisikėlimas tuom pačiu yra proto įsiviešpatavimas pasaulyje. Jisai tėra stebuklas tik toj prasmėje, kokioj pirmas naujas ko-nors apsireiškimas, kaipo nepaprastas ir nematomas, stebina ir priverčia s t e b ė t i s. Jei mes užmiršę apie visuotino proceso pasekmes jo visumoj, seksime tiktai įvairias naujas jo stadijas, tai jų kiekviena pasirodys stebuklu. Lygiai taip, kaip pirmo gyvojo organizmo atsiradimas tarp neorganiškos gamtos, kaip paskui pirmosios protingos esy-

bės atsiradimas viršui valstybės nebyluojančiųjų buvo stebuklas, taip irgi atsiradimas pirmojo visiškai dvasiško ir todel nepriklausančio nuo mirties žmogaus—pirmgymio iš mirštančiųjų—buvo stebuklas. Jei stebuklais buvo pirmykšti mirties apgalėjimai gyvybės jiegomis, tai privaloma stebuklu pripažinti ir galutiną jos nuveikimą. Bet tai, kas r o d o s i stebuklu, mes s u p r a n t a m e kaipo visiškai gamtišką butiną ir protingą nusidavimą. Kristaus iš numirėlių prisikėlimo tiesa yra visiškai pilna tiesa, netik tikėjimo tiesa bet irgi proto tiesa. Jeigu Kristus iš numirėlių nebutu prisikėlęs, jeigu Kaifas pasirodytu teisingas buvęs, o Herodas ir Pilotas — buvę išmintingi, pasaulis pastotu beprasme, blogybės, apgauliojimo ir mirties viešpatystė. Kova ėjo ne apie kieno-nors gyvenimo panaikinimą, bei apie tai, ar pasibaigs t i k r a s gyvenimas tobulo, teisybės žmogaus gyvenimas. Jei t o k s a i gyvenimas nebuvo įstengęs nuveikti priešą, tai kokia-gi viltis pasilieka ateičiai? Jeigu Kristus iš numirusiųjų nebutu prisikėlęs, tai kas-gi galėtu prisikelti.

Bet Kristus iš numirusiųjų prisikėlė!

Vertė *S. Š.*

PRIEŠ KOVĄ.

Sieloj gaudžia paslaptingi
Ir dejonės ir aidai.
Ir jie veržias taip galingi...
Akįs šviečia, kaip žaibai.

Aš jaučiuos tada galiunu:
Audrų jokių nebijau
Taip sujudintas tad bunu,
Kad kovoti noriu jau.

Kur tas žuvo nedrąsumas?
Abejonės kur ženklai?
Vien tik šventasai karštumas
Širdy siaučia taip plačiai...

Nebijau tada aš priešo,
Nors jis butu ir drąsus:

Aš idėją šventą viešai
Skelbiu drąsiai prieš visus.

Ir galybė žib' akyse,
Ir nujaučiu širdele,
Jog netrukus jau išvysiu
Musų draugų pergalę...

P. Rainys.

Kodel aš prisidėjau prie burelio moksleivių, susispietusių apie „Ateitį“?

Klausimas, kurį aš čion statau, yra man labai svarbus, nes jisai nušviečia kelią ton ar kiton pusėn. Praslinko savaitės, mėnesiai ir metai, kol subrendo galutinis nusprendimas. Daug buvo svyravimų, net kartais ir pasipiktinimų, kol girdėjau apie „Ateitį“ vien iš savo draugų lupų, bet arčiau su ja susipažinus, mano nuomonė griežtai persimainė, nes neradau čia nei trukdymo pažangos, nei slopinimo dvasios, nei pagalios tos baisiosios klerikalizmo šmėklos, siaubiančios musų jaunas sielas į savo klastas-žabangus. Matyt, draugų buvo apsirikta (nenoriu čia įžiurėti jųjų piktą norą).

Kiekvienas musų susipratusių lietuvių moksleivių svarbiausia savo priederme stato darbavimąsi visuomenės naudai, o ypatingai tos visuomenės, kurios, taip sakant, kruvinu prakaitu jisai įgijo mokslus, toji visuomėnė — tai musų liaudis: jauna moksleivio siela, nesudėmiuota dar visokių šlykščių materializmo idėjų, nenusmelkta gyvenimo,—aitriai atjaučia artimo skurdą, jojo skaudų vargą, ir su visomis savo karštos sielos pajiegomis griebiasi darbo, griebiasi visokiu priemonių, by tik palengvinus sunkų likimo jungą vargšui lietuviui-artojui; ji savo augštas idėjas nori konkrečiai parodyti gyvenime. O čia suprantama, kad vienas žmogus ir su geriausiais norais visai nieko, ar labai mažai tenuveiks; todel mes ir spiečiamės į burelius-kuopeles apie nudien galingos spaudos organus; ir renkamės tuos spaudos organus, kurie jei ne visiškai, tai bent labiausiai sutinka su musų pasaulėžvalga.

Kodel-gi „Ateitis“ yra tinkamiausias lietuvių moksleivių laikraštis?—Pirmiausia todel, kad ji pati stovi ant tvirto,

tikro pamato; tas pamatas — tai Kristaus mokslas. Krikščionybė—tai Lietuvos gyvenimo kriterijus, tai jos kelias. Prie to, man rodos, nereik jokių komentorių. Visi mes, lietuvių jaunuomenė-moksleivija (labai mažas skaičius kitaip manančių leidžia man tai pasakyti) pripažįstame, kad Lietuvai jos gyvenime reikalingas tvirtas doros pagrindas, reikalinga tikyba, reikalinga krikščionybė[1]). Taip, tą mes sakome visi, bet ne visi savo darbais tai parodome. Pav. kovojame su burtais-prietarais, bet mes to neatjaučiame, kad daug vandalizmo yra toj' musų kovoj: mes šiurkščiomis rankomis šeimininkaujam žmogaus sieloje skaudžiai paliesdami ir tai, ką teorijoje, gal, skaitėme nepaliečiamu, šventu; užgaunam žmogaus sielos švelniausias stygas, opiausius jo jausmus. Toks naikinimas prietarų, sakau dar sykį, tai vandalų darbas, ir paskirti jį tokiems žmonėms, nesuprantantiems, ar nenorintiems suprasti nors elementariškai lietuvio kaimiečio psichikos, tai vis vien ką liepti kurpiui susiuvinėti perpjautas žaizdas; šis ne tik suplėšys visą odą, bet ir sudraskys mėsą. Todel burelis jaunuomenės su nenuslopintais krikščionybės idealais susitelkia vienon kruvon, idant krikščionybėje nešt Lietuvai šviešą, idant parodyt tamsesniems musų broliams, kas ištikro yra prietarai, o kas ne. Tada nereiks tiems žmonėms chirurgų, nes jie patįs nusikratys savo išdžiuvusius šašus. Tokios tai moksleivijos susitelkimas apie „Ateitį“ traukte traukė mane prie savęs.

Be to „Ateitis“ su savo dideliu (gal kartais net ir perdideliu) doros ir tikėjimo straipsnių skaitlium—saugoja musų tikėjimą ir dorą nuo sustojimo jų nuolatinio besiplėtojimo mumyse, nes žmogus valandėlei tik nustojęs doros kriterijaus žvilgsnyje į savo darbus — nusileidžia žemyn, grimsta, ir pakylimo viltis vis labiau gęsta. Kristaus mokslas, kurį padėjo sau pamatu „Ateitis“ ir burys susispietusios apie ją moksleivijos, kaip tik ir yra toji sargyba, uolos pamatu, be kurių žmogui sunku ir beveik negalima susilaikyti nuo doriško nupuolimo žemyn.

Tankiai, ypač jaunystėje, atsitinka kaž-koks moralis krizis, kada gyvenimas savo šaltu dvelkimu nusmelkia jaunystės svajonių diegus, kada gyvenimas savo žvilgsniu iš augšto pažiuri į tas prakilnias idejas, siekius, lepintus idealus ir skau-

[1]) Draugas, matyt, permažai pažįsta Lietuvos moksleiviją. Tarp jos yra nelabai mažas skaitlius nieko bendro su krikščionybe turėt nenorinčiais ir veikiančiais krikščionybės iš Lietuvos prašalinimui. *Red.*

džiai nusišypso—tada jieškai draugo, nori jam išpasakot-išliet savo sielos sopulį, nes tikies, kad tasai savo išmintingais draugiškais patarimais paguos tave. Aš panašiuose atsitikimuose toki draugą rasdavau „Ateityje“. Su ja, kaip su bičiuliu, pasikalbi apie giliausiai paslėptus širdyj jausmus; prie jos prieini tikram savo pavidale, numetęs kevalą — gyvenimo šarvus, nes ji neturės sugniaužus ištiestoje prie tavęs rankoje peilio.—Taip,—pertrauks mane tulas draugas, — kaip tik čionai ir tuni svarbiausia jusų klaida; jųs visi, einantieji su pasitikėjimu prie „Ateities“, manote, kad ji neturės sugniaužus rankose peilio, kad ios nusišypsojimas tai yra atspindys to vidujo širdies, proto ir sąžinės džiaugsmo — o, čia jusų nedovanotina klaida; žinokite—kaip tik palies ji jusų rankų — geležiniai pančiai tuojau surakins jas, po apsiaustu paslėptas peilis perpjaus jums krutinę ir svetimą užnuodytą širdį įdės; ir eisite jųs su užnuodyta širdimi po musų plačią Lietuvą ir patįs statysite klastas, viliodami josna kitas sveikas, nesuterštas širdis. Jos veido šypsa pavirs tada pragaro juoku. — Tokią, ar panašią nuomonę teko man daug kartų iš draugų apie ateitininkus išgirsti. Paprastai, jei man tas buvo sakyta rimtai, jei tai buvo grynas proto ar sielos jautriai atjaučiančios tėvynės vargus balsas o ne balsas, pagiežos, arba malšintojos sąžinės klyksmas, tuomet aš atsakydavau: Taip, drauge, daug yra teisybės tavo žodžiuose, tik netikroj formoj ją išreiški. „Ateitis“ sutraukia, surakina mus į vieną stiprų ratą; bet tai ne vergų pančiai,—o tai tie retežiai, kurie jungia, kurie rišą ne krauju, bet siela, idejomis susigiminiavusią žmoniją; ji įdiegia mums meilės kibirkštį, kurią mes, lyg tą šventąją ugnelę, nešame iš grinčios į grinčią po visą plačią musų Lietuvą; ir ne mirties šmėkla lydės mus, mes tvirtai tikime, kad paskui mus eis širdingos padėkos žodžiai varguolių už jų proto apšvietimą ir sunkios gyvenimo naštos palengvinimą. Tėvynės karšta meilė, paremta Kristaus mokslo pamatais—štai didžiausia jiega, traukte traukianti mus prie „Ateities“, ir tai jiegai negali ir neprivalo pasipriešinti nei vienas lietuvis moksleivis, kuriam rupi musų tėvynės gerovė ir josios ateitis.

Turiu pridėti čionai dar vieną klausimą, kurį tiktai galutinai išrišęs galėjau prisidėti prie „Ateities“. „Ateitis“ paprastai įtariama, kad tai kunigijos organas, persunktas klerikalizmo tendencijų; tai, pasak įtarėjų, parodą jau kad ji kunigo leidžiama. Vadinasi, jei kunigas ką dirba, tai nežiurėk į jo darbų prakilnumą, bet atsidėjęs ardyk juos, nes po jais butinai slepiasi klerikalizmo giltinė. Tuo pačiu mes sakome,

kad kunigija ir mes, svietiškieji inteligentai — tai ugnis ir vanduo, nieko bendro buti tarp musų negali. Nesuprantu aš to. Jei mes matome blogą musų kunigijoje, kodel mes jos taip atkakliai šalinamės, kodel mes neprieinam prie jos arčiau, neprisižiurim atidžiai toms taisytinoms pusėms, o tik ištolo plustam ant jos. Ar-gi tokiu budu padarysim mes kunigus tikrais, darbščiais, nenuilstančiais Lietuvos piliečiais. Butu juokinga, jei gydytojas, užuot sąžiningai susipažinus su savo paciento liga ir jos priežastimi, pradėtu šaukti-sielotis: — štai serga žmogus, jis kenkia visuomenei, jis privalo buti sveikas!.. Ne, ne pasveiks nuo to ligonis, ir liga kaskart jį vis daugiau apims. Toks ištolo ant kunigijos rėkimas atrodo man ne stoka takto bei išminties, bet per daug didelių nusilenkimų, nusižeminimu prieš ją—tai nedrąsus pasipriešinimas vergo savo viešpačiui. O pas mus neprivalo buti vergijos, ir jos nėra. Visi mes turime eiti kulturiniame tautos darbe išvien, kaip ir pridera tikriems Lietuvos piliečiams. Juk musų kunigija,—tai ne svetimos kilmės žmonės, jų neskiria nuo musų historiškoji tradicija, tai tų pačių artojų vaikai, kaip ir kiti lietuviai inteligentai. Todel mes, svietiškieji, ir privalome eiti su jais išvien bent svarbiausiuose gyvenimo dalykuose; o tokių bendrų dalykų—galybės, nekalbėsiu čionai apie juos, nes, rodos, kiekvienas musų tai aiškiai mato. Bet dabar pas mus visai kitaip: idėjiniai klausimai—skiriamės; socialiniai klausimai vėl skiriamės, ir skiriamės net ekonomiškuose gyvenimo dalykuose. Ir skylimas visuomenės labai toli nuėjęs. Paimkime kad ir šeimynoje. Pav. sodietis leidžia savo vaikus gimnazijon; jie labai gerai sugyvena — brolis brolį myli. Kodelgi jei vienas brolis užsidės sutaną, kitsai studento žibančius sagučius—turi trukti tarp jųjų net tvirčiausi ryšiai, gamtos ryšiai—meilė tarp vaikų vienų tėvų? Man rodos, kad mus varo inercija, mes perdaug įsikarščiavę kovoj, mes užsimerkę trupiname viską, ką tik sutinkam ant kelio. Todel reiktu mums bent retkarčiais sustabdyti tą savo karžygišką narsumą ir leisti ne tik jausmams, bet ir protui prabilti.

Užbaigdamas šį savo raštą, tarsiu dar porą žodžių. Pagal išgales nurodžiau čionai tas geras puses, kurios mane patraukė „Ateitin“, bet tai dar neparodo, kad „Ateitis“ neturi savo blogų pusių, tik jos, suprantama, manęs savęsp netraukė, todel ir čionai apie jas nieko nekalbėjau. „Ateitį“ skaitau aš tik kaipo tinkamiausį musų moksleivijai laikraštį, bet neužginu, kad ir joje buna kartais dalykai negeistini arba

net peiktini[1]). Gyvenimas neduoda mums absolutaus gero, bet sumaišo jį su blogu. Musų uždavinys—sumažinti tą blogą. Tik daugiau prakilnių norų, daugiau karštų darbų, o pasekmes tuojaus pamatysim. Lietuva bunda.

„Jau tveriasi žiedinga ateitis!“.

V—arn—is.

Peterburgas. 12—I—13.

SONETAS.

*
* *

Nuliudęs po kambarį vaikščioju vienas
Ir skęstu mintyse, svajonės' bergždžiose...
Jau ašarų stinga akyse žydriose...
Tik sausos bevirpa nekantriai blakstienos...

Verkiau, kad gyvenimas toks apgaulingas,
Ir keikiau gyvenimą tąjį ir žmones,
Ir laimės šešėlius, ir tuščias svajones,
Nuvytusią sielą ir mintis audringas!...

Kaip liudna!... Kaip nyku!... Kaip liudna begalo!...
Ir trokštu podrauge gyvenimo gryno,
Pervertą širdužę kuris atgaivina!...

Nors širdis perverta—jausmai neatšalo,
Ir juos dar vilioja sapnai užkerėti
Ir trokšta dar džiaugtis, gyventi, mylėti!...

B. Kaunis.

—:—

---

[1]) „Ateitis“ žino, kad tik vienas Kristus tegalėjo apie save pasakyt: „Kas parodys, manyje kaltę-netobulumą?“. „At.“ neužsigina savo ydų. Tik draugai norintieji, kad ji tų ydų greičiau nusikratytu, meldžiami, nurodydite tas ydas, nurodykite tai, kas „At.“ negeistina ar peiktina. Tik aiškiai pažinus savo klaidas galimas tobulinamasis. Todelei labai pageidaujami visoki kritiški nurodymai, už kuriuos „At.“ bus labai dėkinga. Kad tie nurodymai išeitu pamatingesniais, „At.“ prašo tik, kad gerbiamieji kritikai pirm kritikavimo pasistengtu ją arčiau ir geriau pažinti. *Red.*

Vakaro tyloje.

Ramu ant lauko man sėdėti,
Kada gamta nutyla,
Kaip žvaigždės pradeda mirgėti,
Mėnulis kaip užkyla.
Tada nespaudžia širdį skausmas.
Visi vargai išnyksta
Ir dingsta nuliudimo jausmas,
Ramumas tad įvyksta.
Bet neilgam tasai ramumas,
Neilgai džiugin sielą:
Vėl jojon skverbiasi liudnumas,
Vėl niekas man nemiela.
Vėl viskas rodosi man juoda,
Vėl mintįs apsiniaukia,
Vėl nieks linksmumo man neduoda,
Vėl širdį nieks netraukia.

V. Vyšniunas.

Lauckaimis. 31—V—12.

—:—

SVAJONĖ.

Kad dainium aš buti galėčiau,
Gelmes kad pažinčiau sielos
Ir širdį kad jautrią turėčiau
Prabilčiau aš žodžiais dainos.

Prabilčiau... Skausmus išskaityčiau,
Ką kenčia nuvargus siela,
Pasauliui parodyt bandyčiau,
Kur slepiasi laimė tikra.

Prabilčiau balsu iškilmingu,
Apskelbčiau aš meilę žmonėms
Ir tyliai, žvilgsniu paslaptingu
Suteikčiau linksmumą liudniems.

Pažadinčiau sielą vargingą
Iš miego gilaus ir skurdaus,
Parodyčiau kelią laimingą
Prie tikslo svarbaus... prakilnaus...

V. Vyšniunas.

31—VIII—12. Lauckaimis.

—:—

Del ateitininkų veikimo.

Šis straipsnis buvo nusiųstas „Vilčiai“, bet ji, nepripažinus jo sau tinkamu, atgal autoriui sugrąžino. K o n s t a t u o j a m e f a k t ą ir dedame sį straipsnį „Ateitin“, nors ir turėjome pasigaminę sau kitą *Red.*

24 „Vilties“ š. m. numeryje p. J. K. straipsnyje „del katalikiškojo veikimo“ tarp kit-ko rašo:

„Jei mes pažiurėsime į dabartinį musų visuomenės veikimą, kuris apsireiškia katalikų spaudoje ir šiaip gyvenime, tai jis dažniau derės į tą veikimą, kuris daugiau rupinas paviršutine katalikybe, jos organizacijos reikalu, o ne jos turiniu, vidurinėis principais“.

Ar p. J. K. šiame atvejuje yra tiesą pasakęs, tesprendžia ir pasiaiškina tie, į kuriuos čia p. J. K. taiko. Aš kliudysiu tik tas p. J. K. straipsnio vietas, kur jo kalbama apie katalikų jaunimo ateitininkų veikimą, delei to, kad anas p. J. K. apie at-kus atsiliepimas toli gražu su tikrybe nesutinka.

P. J. K. žino, kad nuo pat pradžios musų tautinio atgimimo moksleiviai, ypač augštųjų mokyklų, budavo daugiausiai priešingi katalikų bažnyčiai, dabar gi jau atsirado moksleivių, kurie aiškiai pasisako esą išpažintojai katalikų bažnyčios mokslo, pasižada dirbti ir visuomenės darbą, kaip tas mokslas reikalauja. Tą viską p. J. K. žino. Gaila tik, kad jis neužsidavė sau truso giliau patirt šių pastarųjų moksleivių, at-kų, artimiausias atsiradimo p r i e ž a s t i s, geriau pažint r e i k a l a v i m u s, statomus jiems a p l i n k y b i ų, kuriose jiems dabar tenka veikti, jų s i e k i u s ir pagalios patį v e i k i m ą platesniame pavidale. Tuomet viskas, ką p. J. K. rašo apie at-kus, butu jam kitaip nušvitę, ir atsiliepi-

me apie juos butu nebuvę tos klaidos, kokią jis dabar padaręs yra.

Apie artimiausias at-kų atsiradimo priežastis reikia štai ką pasakyti. Prieškatalikybės pakraipa nuo pirmiau tradicijiniai viešpatavusi švietiškosios augštųjų mokyklų moksleivijos tarpe, pastarais laikais, pradėjus plačiau apsireikšti intelektualiame ir draugijiniame moksleivijos gyvenime, parode atvirai savo norą ir aiškią pastangą save protiškai paremti, moksliškai nuteisinti, monopolizuot kaip intelektualį taip ir draugijinį moksleivijos gyvenimą ir, iš pirmiau daugiau pasivios, indiferentės dabar tapdama vis daugiau aktivia, juo tolyn tuo labyn pradėjo neapkęsti katalikybės, kaipo dalyko bepamatingo, niekam nederančio ir savo amžį visiškai atgyvenusio. Šitokia prieškatalikiška akcija moksleivijos tarpe netruko iššaukti katalikišką priešingą akciją, įsikunijusią tuose moksleiviuose, kurie įsisteigė „Ateitį“ ir apie ją susitelkė.

Ką ir kaip tie ateitininkai veikia ir prie ko jie siekia? P. J. K. sako:

„Arčiau įsižiurėjus į jų veikimą, matai, kad ir jie pirmon vieton savo veikimo stato paviršutinę, formalinę katalikybės pusę, o ne jos turinį: jie karšti išpažintojai katalikybes idealų, bet ar jie yra tų idealų tokie karšti vykintojai, tai labai didelis klausimas“.

Kame tai p. J. K. įtėmijo? paklaus ne vienas. P. J. K. atsako:

„Jei paimsime „Ateitį“, tai pamatysime, kad ten daugiausia vietos užima apologetika. Bet klausimai savęs auklėjimo, klausimai, kaip išdirbti gerą budą, kaip tapti doresniam, teisesniam, kokie turėtu buti krikščionybės žvilgsniu santikiai su draugais, su priešininkais, kaip reikia žiurėti į savo pareigas ir t. t.—beveik ir nepaliečiami. O jei ir užsimenama, tai tik tarp kita ko. Tuo tarpu tie klausimai žmonėms, kurie rengiasi į katalikišką visuomenės darbą, turi buti pirmoje vietoje, turi daugiausiai rupėti. Be to išeisi gal labai geras katalikų ideologijos gynėjas, bet busi menkas krikščionių teisybės vykintojas. Ir tokiuo budu nei bažnyčiai nei tevynei didelės naudos nepadarysi“.

Taip p. J. K. Į tai reikia pasakyti štai ką.

Kad ateitininkai butu kuokarščiausi katalikybės idealų išpažintojai ir kuogeriausi katalikų ideologijos gynėjai, to iš jų pirmiausiai reikalauja minėtosios jų akciją iššaukusios artimiausios priežastis, to reikalauja iš jų aplinkybės, kokiose jiems tenka pirmą akcijos žingsnį daryti, to reikalauja pati katalikiškosios-krikščionybės dvasia, pagalios to reikalauja sveikas protas iš kiekvieno užsibriežusio tokius siekius, kaip

at-kų. Bet delei p. J. K. nurodytųjų priežasčių tvirtint, kad at-kai pirmon savo veikimo vieton stato paviršutinę katalikybės pusę, tai nežinot kaip reikiant „Ateities“ turinio. Ištikrųjų.

Prieškatalikybei vis daugiau įsivyraujant ir mėginant monopolizuot ypač proto ir mokslo dalykus, pirmas at-kų reikalas išpuolė parodyt, kad prieškatalikybė jokios teisės nei pamato neturi tokį monopolį daryti, išrodant, kad katalikiškoji pasaulėžvalga visame kame turi tvirtesnius proto ir mokslo pamatus, nei visos naujos ir naujausios prieškatalikiškos pakraipos. Delei to ir reikėjo ir reikia kad „Ateityje“ ypač žymią vietą užimtu dalykai, padedantįs pamatuoti protiškai ir moksliškai katalikiškąją pasaulėžvalgą. Toj' pakraipoj' pradėtas ir daromas pirmasai „Ateities“ žingsnis. Kad jis nebuvo bergždžias, rodo netrukus iššaukti su tokiu dideliu prieškatalikybės jiegų įtempimu pagaminti tiesioginiai prieš „Ateitį“ ir katalikybę atkreipti tokie rašiniai, kaip kad tilpusioji 13 ir 14 „Aušrinės“ numeriuose „Moksleivių gyvenimo apžvalga“, kurių rašinių autorius už savo nuoširdų atvirumą kas del katalikybės tiesiog pagarbos vertas. Kad ir tokiu atvirumu neilgai teko džiaugtis, visgi aiškiai pasirodė, kokiais ginklais pripildytas, prieškatalikiškos pakraipos Lietuvoje „bagažas“, kokie katalikybės punktai pirmiausia užpuolami, ir ligi kuriam laipsniui yra pakilęs, stengęsis save protiškai paremti ir moksliškai nuteisinti prieškatalikybės gaivalas, bent kaikuriuose iš moksleivijos tarpo, kuriame tenka veikti ir at-kams. Ir butų tiesiai nedovanotina klaida ir dideliausia nesąmonė, jei užuot gynus katalikybės idealus tuose punktuose, kur jie užpuolami, palikus juos be atsakančios priedangos, stiprinti tuos punktus, kurių nieks visiškai neliečia. O taip išeitu, jei užuot gynus ir pamatavus katalikiškos pasaulėžvalgos tiesas, atremiant tiesioginius užpuolimus ir aiškinant „Ateičiai“ atsiųstus užklausimus-abejojimus, neatkreipus į tai atsakančios domos, pastatyti pirmon vieton svarstymą tokių dalykų, kurių nieks nei nemano kliudyti, ir apskritai vyniotis į kokį tai kvietizmą, kurį rodos linkęs patarti p. J. K. Taip at-kams veikiant, jų ir katalikybės apskritai priešai, tiesa, nemažai nudžiugtu, kaip nevienas iš jų nudžiugo ir delei ano p. J. K. straipsnio, paglostytu at-kus paplaukiui ir gal dar juos katalikais be kablelių pavadintu. Bet taip katalikams veikiant, katalikybė Lietuvoje netruktu susilaukti tokių laikų, kaip Francijoj', kur irgi dievoti katalikai visą laiką tunojo bažnytėlėse, o kunigai zakristijose. Rods didelę naudą bažnyčiai ir tėvynei atneštu

toksai veikimas! Katalikybės įdealų išpažinimas ir gynimas tai anaiptol neišskiria krikščioniškos teisybės vykinimo, kaip rodos turėtu išeiti iš p. J. K. žodžių. Atvirkščiai. Geri krikščioniškos teisybės vykintojai gali atsirast ne iš kur kitur, kaip iš gerų katalikybės idealų gynėjų. Nesant pirmųjų, vargu iškur beiššoks antrieji. Užtatai jei at-kai galės iš savęs išduoti gerus katalikų ideologijos gynėjus, tai iš to katalikiškoji Lietuva gali tik pasidžiaugti.

To pat reikalauja ir pati krikščioniškosios katalikybės dvasia. Kristaus tikėjimas yra tai ne koks aklas autoritinis tikėjimas, o tik sulig apaštalo žodžių λατρεία λογική (Rom. XII, 1) t. y. protingas tarnavimas. Pirmykštė krikščionybė statė kiekvieno krikščionies priederme buti „visuomet pasiruošus duoti nuteisinimą (ἀπολογίαν) kiekvienam reikalaujančiam pamatavimo apie jame esančią viltį“ (Petr. III, 15). Čia tai sėkla, iš kurios išaugo nuo senų senovės bažnyčios globiamas mokslas, apologetika vadinamas. Geriausia gi krikščionybės apologetika, tai vispusiškiausias jos mokslo išdėstymas. Tokia apologetika privalo but juoba smarkiai vedama musų gadynėje, kuomet krikščionpriešės srovės eina lenktyn, ypatingai katalikiškosios-krikščionybės idealų žeminime, jos mokslo niekinime, jos išvaizdos karikaturavime. Ir ar galima bus pavadinti kataliku tą, kurs neturės teisingo apie katalikybę įvaizdo!? Taip dalykams esant apskritai, ką jau bekalbėt apie at-kus, kuriems ant kiekvieno žingsnio tenka susidurt su nuolatiniais katalikiškos pasaulėžvalgos pašiepimais. To delei „Ateityje“ užėmė ir toliaus privalo užimt ypač žymią vietą dalykai, rodantieji katalikiškąją-krikščionybę tikroj' šviesoj' priešais visas jos karikaturas.

Pagalios to reikalauja ir tie siekiai, kokius at-kai užsibriežė. Jie nuo pat savo atsiradimo turėjo aiškiai prieš akis tai, ką jų priederme yra šįmet pabriežusi „Vienybė“ (№2 p. 26): „Sutverti galingą, tvirtą svietiškąją, katalikiškąją Lietuvos inteligentiją“. Ir kam derės toks katalikas „inteligentas“, jei jis lemtai nežinos, kame katalikybė, nesuvoks jos idealų tinkamai išreikšti, nesugebės reikalui atsitikus tinkamai jų apginti! Ir ką toks „inteligentas“ galės daug nuveikti bažnyčios ir tėvynės naudai?! Pirmutinė juk kataliko inteligento priedermė tai katalikybę aiškiai pažint, mokėt jos mokslą teisingai išpažint ir reikalui atsiradus sugebėt visuomet jį tinkamai apgint. Kad be šių kataliko inteligento privalybių joks katalikiškas veikimas negalimas, aiškiu pavyzdžiu gali buti p. J. Kubilius, pirmosios

V. Dumos atstovas, pirmiau buvęs prieškatalikų eilėse, o paskiau ėmęsis katalikiškojo veikimo. Šis garbus vyras vienoj' pusėj' nesidrovėjo kreiptis į prof. Bučį del išaiškinimo kaikurių jam neaiškių katalikybės pasaulėžvalgoj' principų, kurie dar ir dabar tebeaiškinami, kitoj' pusėj', jis pats, atsitikus reikalui, gynė katalikybę nuo d-ro Kuprevičiaus užpuldinėjimų. O kiek tokių reikalų atsiranda ginti katalikybę! Duok, Dieve, jai tiek gynėjų, kiek ji turi užpuolėjų!

Tiek tai maniau reikalingu esant pasakyti, kas del katalikybės idealų pažinimo, išpažinimo ir gynimo. Visa tai tiesa, kad šie dalykai užėmė ligšiol „Ateityje“ svarbią vietą, bet taip turi pasilikt ir ateityje. Reikėtu tik išreikšt pageidavimą, kad joje apologetika, prasmėje vispusiškiausio katalikybės mokslo išdėstymo, butu kuoplačiausiai kuojvairiausiai, kuoharmoniškiausiai ir kuoaiškiausiai vedama.

Dabar kas del klausimų, kurie p. J. K. žvilgsniu at-kamsturėtu but pirmoje vietoje, turėtu daugiausiai rupėti, butent: klausimai savęs auklėjimo, klausimai, kaip išsidirbti gerą budą, kaip tapti doresniam, teisingesniam, kokie turėtu buti krikščionybės žvilgsniu santikiai su draugais, su priešininkais, kaip reikia žiurėti į savo pareigas ir tt. Šie klausimai anot p. J. K. „Ateityje“ „beveik ir nepaliečiami, o jei ir užsimanoma tai tarp kita ko“. Šis p. J. K. pasakymas, kaipo visiškai su tikrybe nesutinkąs, palieka gryna netiesa.

Antai, pirmiausia kaip ant patyčių visi šie p. J. K. paminėti dalykai jau kliudomi pirmame „Ateities“ num., kur at-kai kalba apie savo priedermes, siekius ir kelius prie jų. P. J. K. teisingai priduoda didelę svarbą pareigų pildymui. Bet kokia gi pirmutinė krikščionies pareiga, jei ne „Mylėsi Viešpatį Dievą tavo etc.“? Bet pirm negu mylėti reikia dar pažinti, kad Jo esama. Prie šio gi „Ateitis“ visomis savo pajiegomis stengiasi nuo pat savo esimo pradžios, ir girdėt balsų, kad apie tai joje jau perdaug rašoma.

Toliaus pervertus bent pirmuoju du „Ateities“ tomu randami nevieną didesnių ir mažesnių straipsnelių, kuriuose plačiau ir siauriau, giliau ir paviršiau, tiesioginiai ir netiesioginiai gvildenami visi p. J. K. paminėti dalykai. Štai tie straipsniai pirmame tome: „Vienas butinai reikalingas dalykas“ (p. 52), „Jaunuomenei“ (75), „Jaunas reformatorius ir sena išmintis“ (76), „Keli žodžiai apie dorinės kulturos reikalus (91), „Žmonių truksta“, „Keli patėmijimai prie prisirengimo prie visuomenės darbo“ (96), „Platinkim apšvietimą“ (120), „Gelbėkime lietuvius moksleivius“ (127), „Kame musų

galė“? (129) „Musų mokslus einančioji jaunuomenė ir jos prasidedąs ištvirkimas“ (168), „Blogos įtekmės ir tikėjimas“ (197), „Mokinio žodis į draugus ir dr-ges at-kus“ (219) „Dora— musų galybė“ (220), „Alkoolis ir tabakas — didžiausi žmonijos priešai“ (249), „Eksternų reikalai“ (274), „Kelios mintįs apie „Aušrinę“, „Ateitį“ ir jų pasekėjus“ (409), „Valio at-kai!“ (441), „Mokykimės del tėvynės“ (459), „Negerkime“ (463) ir „Auklėjimas, autoritatė, liuosybė“ (470); antrame tome: „Su naujais metais!“ (p. 28), „Argi tai svarbu?“ (49), „Apie musų inteligentų geryneigos sąlygas“ (112), „Apie draugystę“ (151), „Prie didžių vyrų biografijų“ (154), „Keli patėmijimai del Vab. straipsnio“ (214), „Draugių delei“ (241), „Laimė“ (260), „Baigiančioms gimnaziją“ (289), „Naujus mokslo metus pradedant“ (313), „Musų didžiosios priedermės“ (p. 374, 409) ir „Draugams ir draugėms Kristuje“ (458).

Peržiurėjus bent šiuos straipsnius tenka tiesiai stebėtis, kaip p. J. K. gali tvirtint, kad tie paminėti dalykai „Ateityje“ „beveik ir nepaliečiami, o jei ir užsimenama, tai tik tarp kita ko“. Šauniai neužsimenama, jeigu puslapių skaičius šiais dalykais užpildytų perviršija skaičių „apologetika“ užimtųjų! Taip kad tenka konstatuot, jog p. J. K. permažai apsipažinęs su „Ateities“ turiniu, kad juom rėmiantis ištarti sprendimą apie tai, ką at-kai stato pirmon savo veikimo vieton. Jei p. J. K. butu bent pirmąjį „At.“ num. skaitęs, kur kalbama apie gyvenimo f a k t u s (pusl. 20—22), nebutu galėjęs pasakyti, kad at-kai pirmon savo veikimo vieton stato paviršutinę formalę katalikybės pusę. Jei butu „Ateitį“ dar ir toliaus pavartęs, but ir toliaus nevieną tokių vietų užtikęs, kur „Ateitis“ g r i e ž t a i pasmerkia katalikybės paviršutinumą ir tuos, kurie savo g y v e n i m o d a r b a i s neįstengs pasirodyt esant kitokiais, kviečia atvirai pasisakyt, kad nesą nei katalikais, nei krikščionimis (I,505).

Bet p. J. K. turi ir du iš gyvenimo pavyždžiu, kad k a i k u r i e m s (vadinasi ne visiems, *Red.*) at-kams labiau rupi katalikybėje visai kas kita, negu krikščionybės teisybės reikalas“. Štai tuodu pavyždžiu:

„Jaunikaitis karštai kalba apie kovą su katalikybės priešininkais, uoliai pildo, lyg pabrėždamas, paviršutines kataliko pareigas: vietoje „labadien“ drąsiai sako, nors ir prie pirmeivių, „Tegu bus pagarbintas“, sėsdamasis valgyt ir pavalgęs persižegnos. Bet tas pats jaunikaitis, lyg didžiuodamasis papasakos, kaip jis, at-kas, gudriai apsukęs aušrininką, pasisakys, kad jam reiksią del at-kų reikalo propagandos apleisti lekcijas, ir, žinoma, paskui pasisakyti, kad sirgęs“.

Jeigu p. J. K. ir tikrai kur nors tokį at-ką sutiko, tai aš, nežinodamas, kame tas „gudrus apgavimas“ konkrečiai apsireiškė ir konkrečių at-kų „propagandos“ ir lekciju nelankymo dalykų“, visgi neapsiimu spręsti ar daug čia apsilenkta su krikščioniškaja teisybe. Bet daleiskim, kad iš tikrųjų didokai apsilenkta, daleiskim, kad gryną tiesą sako p. J. K. toliaus rašydamas:

„Pažinus arčiau kaikuriuos iš jų (at-kų), man pasirodė, kad jie savo taktu, savo santikiais su draugais ir priešinininkais, savo pildymu tiesioginių pareigų nekuo tesiskiria nuo kitų jaunuomenės srovių“.

Tegul bus gryna tiesa, kad p. J. K., pažinęs k a i k u r i u o s iš at-kų, tikrai patyrė, kad jie tame ar kitame atvejyje yra pasielgę ne krikščioniškai, nekatalikiškai. Tas juoba galėjo ir gali but, ypač dabar, kuomet tik ką teprasidėjusiai at-kų srovei tenka tekėti neišlyginta vaga, o tik pačiai išsilygint reikiamą vagą, prašalint iš kelio besipainiojančius grumstus ir akmenukus, ir todelei, arba but valandėlei apstabdomai, arba tekėti smarkiau nei paprastai. At-kams, tik ką tepradėjusiems viešame gyvenime rodytis ir neįpratusiems švelniai taktuot, o dar mažiau gudriai politikuot, naudojantis žodžiais savo minčių paslėpimui, labai lengva įpulti į ekscesus, turinčius pasekmėmis taisytinus, negeistinus ir peiktinus apsireiškimus. E r r a r e h u m a n u m e s t. Su tuom patis at-kai kovoja. Ir jei šie p. J. K. papeikimo žodžiai nors vieną at-ką persergės nuo panašių klaidų, tai visi at-kai sako užtai p. J. K. ačiu. Bet kuomi remdamasis p. J. K., pažinęs k a i k u r i u o s tokius papeiktinus iš at-kų, išdrožia pamoką at-kams a p l a m a i, sakydamas:

„At-kai tik tuomet butu tikri katalikų veikėjai, tikybos reikšme tariant, naujos krikščionių dvasios nešiotojai, jei pasižymėtu savo draugų tarpe didesniu teisumu, gailestingumu, draugiškumu, geresniu savo pareigų pildymu. Be to jie visuomet paliks tik katalikų partivųs veikėjai ir tiek“.

P. J. K. kalba taip drąsiai, apodiktiškai, kaip kad rodos jis turėtu tikriausias statistikos žinias, kad at-kai apskritai nieku nepasižymi nuo ne at-kų. Aš gi esu tikras, kad jei tokias žinias surinkti, tai at-kams anaiptol rausti nereikėtu. Delei vieno ar kito p. J. K. pažinto at-ko ydų pasmerkti at-kus a p l a m a i, tai pirmiausia n e l o g i š k a, o antra d i d e l i s a p s i l e n k i m a s s u t e i s i n g u m u, kurį p. J. K. teisingai stato vienu iš pamatinių katalikybės dėsnių.

Koktu rasti „Viltyje“ tokį klaidinantį atsiliepimą apie „Ateitį“ ir at-kus apskritai ir mesti ant jų giliai neteisingą apkaltinimą. Bendradarbiai kitų katalikiškų laikraščių, kaip antai „Vadovo“, „Vienybės“, „Šaltinio“, pasistengusieji giliau pažvelgt į at-kų atsiradimo priežastis, aplinkybes, kokiose jiems tenka veikti, ir jų veikimo siekius, pagalios pažinę plačiau pačius at-kus, toli aplenkė p. J. K. at-kų veido supratime ir jų veikimo apvertinime.

Pr. Dovydaitis.

Maskva, 16|29 III. 1913.

Moksleivių blaivininkų domai.

Vartojimas svaiginančių gėrimų, kuris visuose žmonijos luomuose taip prasiplatinęs, neaplenkė nei mokslus einančios jaunuomenės. Žinoma, kitaip ir but negalėjo.

Kad svaiginantieji gėrimai, arba esantis juose alkoolis, kenkia žmogaus organizmui, tai jau daugelio mokslininkų aiškiausiai išrodyta, ir mes tų išrodymų čia nebekartosime. Priminsime tik, kad medegoj, iš kurios susideda žmogaus organizmas, nėra alkoolio. Kadangi organizmo medega nyksta ir reikalauja papildymo arba maisto, o ta medega, kuri visai neįeina organizman, negali nykti jame, nei reikalauti papildymo, užtai alkoolis musų organizmui visai nereikalingas. Taigi toki medega, kuriai nėra organizme nei mažiausios vietos, įsiskverbus į jį, naikina jo dalis.

Dar reikia patėmyt, kad alkoolis ne taip koki nekalta medega, bet alkoolis—narkotiniai nuodai—didžiausis naikintojas musų organizmo. Užtai daktaras P. Koppe sako, kad alkoolis naikina žmogaus organizmą l y g i a i, kaip visi kitoki nuodai.

Jeigu alkoolis taip labai kenkia suaugusiems, tai dar labiau jis pavojingas ir kenksmingas priaugantiems, kokiais yra moksleiviai, gyvenantieji tankiausiai, be to, neatsakančiuose kambariuose ir gaunantieji nepilnai atsakantį jaunam organizmui maistą. Mes ir čia nesileisime į smulkmenas alkoolio jaunam organizmui kenksmingumo, apie tat, kas nori, rusų ir lenkų kalbose[1]) ras gerų veikalų, tik priminsime trumpai, kaip

[1]) Lietuvių kalboje galima patarti paskaityt. „Vilties“ išleistą kningutę—J. G—dys „Blaivybė“ (7 kap.). „*Ad.*“ *Red.*

labai prasiplatinęs tarp moksleivijos vartojimas alkoolinių gėrimų ir kokią jis daro įtekmę į gabumą.

Kadangi apie prasiplatinimą alkoolinių gėrimų tarp lietuvių moksleivių dar neturime tikrų žinių, užtai priversti jas imti iš moksleivijos gyvenimo kitų tautų. Žinios surinktos Wilker'o[1]) Germanijoj aiškiai rodo, kaip labai prasiplatinusi ten girtybė tarp mokinių.

Mieste Gera visai negėrusių svaiginančių gėrimų moksleivių tėra 0,77% bernaičių ir 1,44% mergaičių; Ulmo apygardoj tik 0,6% mokinių visai negėrusių alkoolinių gerimų; Austrijoj 0,07% mokinių neragavusių alkoolio; Holandijoj, sulig paduotos statistikos mokytojų sąjungos, 11,6% niekuomet negėrusių svaiginančių gėrimų.

Nuošimtis gi mokinių, vartojančių alkooli, stebina savo didumu. Bonnoj iš vaikų, dar tik pradinėj mokykloj esančių, 44,5% kasdieną vartoja alų ir degtinę[2]). Drezdene 21,17% mokinių-bernaičių ir 23,47% mergaičių kasdienų vartoją alų. Poznaniuj gi vartoja alkolį, šiokiame ar tokiame pavidale, 77,23% mokinių, o nusigėrusių visai buvo 7,5%.

Münchene nuošimtis mokinių, vartojančių reguleriškai alkoolinius gėrimus, virš 40%. Drąsiai galima sakyti, kad ir tarp musų moksleivijos nemažiau, jei ne labjau, prasiplatinęs nuodijimas savęs alkooliu.

Aišku, kad didelis prasiplatinimas alkoolinių gėrimų tarp mokinių, nepalieka be blogų pasekmių netik sveikatai, bet ir pačių lėkcijų mokinimuisi. Štai apie tai kokias skaitlines suteikia mums augščiau minėtasis Wilker'is. Iš paskelbtos tuo tikslu pradinės mokyklos mokinių anketos, gavo jisai tikras skaitlines:

Abstinentų	mokinasi gerai	32%
„	„ pusėtinai	51,11 „
„	„ blogai	16,89 „
Geriančių	reikarčiais mok. gerai	26,54 „
„	„ pusėtinai	52,9 „
„	„ „ blogai	20,56 „
Geriančių	kasdien mokinasi gerai	14 „
„	„ „ pusėtinai	55,5 „
„	„ „ blogai	30,5 „

Statistika Helker'o (Münchene) štai kaip nupiešia alkoolio įtekmę į mokinių gabumą:

---

[1]) Труды перваго всеросс. съѣзда по борбѣ съ пьянствомъ томъ II, стран. 586—7.

[2]) Труды пер. всер. съѣзда по бор. съ пьянствомъ томъ II ст. 587.

Abstinentų	mokinasi labai	gerai	16,3 „
„	„	gerai	51,3 „
„	„	pusėtinai	29,7 „
„	„	blogai	2,7 „
Geriančių	retkarčiais mokin.	labai ger.	12,3%
„	„ „	gerai	52 „
„	„ „	pusėtinai	33,3 „
„	„ „	blogai	2,4 „
Geriančių	kasdien mokin.	labai gerai	9,7 „
„	„ „	gerai	57,7 „
„	„ „	pusėtinai	35,6 „
„	„ „	blogai	3 „
Geriančių	du kartu per dieną mokinasi	labai gerai	10,7 „
„	„ „	gerai	54,3 „
„	„ „	pusėtinai	31 „
„	„ „	blogai	4 „
Įpratusių	girtuokliauti —	labai ger.	4,3 „
„	„	gerai	43,3 „
„	„	pusėtinai	48 „
„	„	blogai	4,4 „

Kaip matome, alkoolis labai kenkia mokiniams. Užtai kitų tautų moksleivija, supratus tą jo kenksmingumą, seniai jau pradėjo kovą su alkooliu.

Pavyzdžiui tarp suomių moksleivijos priešalkoolinis judėjimas prasidėjo nuo 1886 metų, o iki 1910 metų buvo 77 mokinių blaivininkų bureliai su 7600 sąnarių visai nevartojančių svaiginančių gėrimų. Burelių sąnariai stengiasi rimtai ištirti alkoolio įtekmę į žmogaus organizmą, su tuo tikslu lanko priešalkoolines paskaitas ir patįs jas rucšia. Vienas centralis komitetas (pasekmingesniam veikimui visi bureliai sudaro centralį komitetą) 1908 metais įrengė 187 paskaitas. Paskiau leidžia savo organą—laikraštį, kurs turi apie 2000 skaitytojų. Be organo suomių moksleivija dar kasmetais išleidžia daug priešalkoolinės literaturos. Vienu žodžiu, priešalkoolinis judėjimas suomių-moksleivių eina plačiausia vaga.

Aplamai visoje Vakarų Europoje smarkiai pradėjo kovoti su girtybe tarp moksleivijos. Ten jau kaikur pačiose mokyklose išguldomas alkoolio klausimas, ar manoma kuogreičiausiai išguldinėti. Tuo tikslu šiais metais kovo mėn. 13 dieną rengiamas Berline kongresas, kuris jau ten nebepirmas tame klausime.

Ir pas mus, Lietuvoje, jau pradėta smarki kova su girtybe. „Blaivybės“ draugija jau dešimtimis tukstančių skaito savo sąnarius. Jojie beveik visi luomai darbuojasi išvieno,—pav. liaudis, gydytojai, advokatai, kunigai, mokytojai ir uoliai pla-

tina blaivybės idėją savo tarpe. Bet musų moksleivija dar visai nėra užsiėmusi šiuo klausimu, kad ir jai ką nors nuveikus blaivybės dirvoje. O šios dienos moksleivija, tai rytdienos veikėjai. Koki moksleivija—toki ateitis. Taigi laikas ir mums pradėti pirmieji žingsniai blaivybės klausime. Bet pirma, neg pradėti kovą su priešininku, reikia jį pažinti. Užtai, mes manome, bus naudingiausia žengiant pirmąjį žingsnį prie blaivybės, paskelbti anketą.

Mes, vieno miesto blaivininkai, jau darom auketą su tam tikru išdirbtu planu ir lapeliais. Taigi geistina, kad tas musų sumanymas butu įvykintas ne tik musų mieste, bet kiekviename Lietuvos mieste, kur tiktai yra mokyklų ir lietuvių mokinių. Žinoma, visupirmu, įvykinimui to sumanymo, reikalingas pritarimas „Ateities“, kuri maždaug prisiima iš savo pusės padėti šiame dalyke išsiunėjimu auketos lapelių ir atspausdinimų pačių savo skiltyse anketos rezultatų[1]). Antra, reikalingas pritarimas ir pačių draugų ir draugių moksleivių-blaivininkų. Musų nuomone, blaivybės klausimas, o drauge tuo ir pritarimas šiam sumanymui, turi rupėti kiekvienam moksleiviui ar moksleivei, nes jisai rišasi su visuomenės gerove. Beto mes arčiau susipažinsime su dabartiniu blaivybės stoviu moksleivijos tarpe, o antra, duosime pavyzdį jaunesniesiems draugams ir draugėms.

Kitose šalyse, kaip matėme angščiau, jau seniai blaivybės judėjimas moksleivijos tarpe sulaukė pavyzdingiausių pasekmių, užtai ten prablaivėjo ir visuomenė, nes jaunoji karta ateityje prirengia blaivią visuomenę.

Čia neprošali bus priminti „L. Žinių“ № 27—26, kurios, kalbėdamos apie blaivybės susirinkimą Kaune, tarp kit ko sako, kap blaivybės išsiplėtojimas priguli nuo apšvietimo ir, *suprask*, kol liaudis yra neapšviesta, blaivybė kaip ir bereikalinga Bet imkime gyvenimą ir pažiurėkime, kur yra daugiau blaivininkų? Tarp liaudies. Nes apšvietimas kįla kaipo apšvietimas, bet girtuokliavimas, nuo jo nepasilieka. Tarp apsišvietusių jis yra labjau prasiplatinęs, ir gyvenimas tai pilnai patvirtina. Taigi, kaip kaip matyt, apšvietimas daug priguli nuo vėžių, kokiomis jis eina. Užtai pripažindami reikalingu apšvietimą, niekados neturime užmiršti įskiepyti jaunajai kartai blaivybės idėją—tik su blaivia moksleivija, su blaiviu jaunimu turėsime blaivią ir visuomenę.

Tiktai pritarkite, draugai ir draugės, tam musų pirmajam žingsniui! *K. L.*

---

[1]) Mielu noru padėsime, kuo galesime. *Red.*

Tikėjimas į Dievą ir gamtomokslis[1]).

P. S. Laplace'as—mokslo bedievumo pavyzdis.

„Aušrinėje" dar yra buvęs vienas mokslo bedievėjimo pavyzdis, kurį dabar ir panagrinėsime. Paklausysime kokį „klasišką" pavyzdį teikia g. Vabalėlis:

„Pozitiviam mokslui vis augant, religijų universalė metafizika, nuolat juo po truputį išstumiama, traukiasi iškelio, nustoja tos savo garbės ir pirmenybės, kuria pirmiau ji buvo pasižymėjusi. Tą procesą vaizdžiai gali charakterizuoti kad ir Laplas'o atsakas Napoleonui I; užklaustas, kodel jo „dangaus mechanikoj" nėr minimas Dievas, Laplas'as atsakė: „Viešpatie, toji hipotezė man nebuvo reikalinga". Ir juo toliau, juo mažiau liekas vietos toms „paslaptingoms" hipotezėms, nuo kurių mokslas (žinoma, ne teologija) vis stengiasi nusikratyti ir šių pastangų atžvilgiu jis, žinoma, „b e d i e v i s"[2]).

Taip charakteringas šis pavyzdis, tik, deja, jis gali vaizdžiai charakterizuoti ne mokslo bedievėjimo procesą, o tik keistą m o k s l o b e d i e v i n t o j ų p s i c h i k o s p r o c e s ą, apsireiškiantį tame, kad jie, neturėdami tinkamų savo tvirtinimams priparodymų, graibo pasakas ir įsityžę bepaliovos jas kartoja, nors nesykį buna išrodyta visas tų pasakų bepamatingumas. Ką „Aušrinėje" Vab. yra pasakęs apie mokslo bedievėjimo pavyzdį, tai tik 1001 kartą pagiedota šį giesmelė, kurią prieš Vabalėlį buvo visokiomis „natomis" giedoję monistai, socialdemokratai ir tolygus „mokslo" platintojai.

Iškur atsirado pasakėlė apie Laplace'o ir jo sistemos bedieviškumą? Gi iš anekdoto apie Laplace'o susitikimą su Napoleonu I. Kada, kur ir kokiame pavidale šis anekdotas tapo pirmiausiai atspaustas, man nėra žinoma. Laplace'o vienlaikio ir drauge didelio gamtininko A r a g o mokinys, francuzų astronomas H. F a y e, apie šį anekdotą taip pasakoja:

Kuomet pilietis Laplace'as įteikė generolui Bonaparte'i pirmąją savo „P a s a u l i o s i s t e m o s i š d ė j i m o" laidą, generolas jam sakė: „Newton'as savo kningoj yra apie Dievą kalbėjęs. Aš jusiškę jau perverčiau ir niekur šio vardo nėsu radęs". Į tai Laplace'as atsakęs: „Pilieti, pirmasai konsule, ši hipotezė man nėra buvus reikalingą"[3]).

---

[1]) Žiur. „At." № 2 šių metų.

[2]) „Aušrinė" № 14 p. 13.

[3]) *H. Faye*: Sur origine du Monde. Théories cosmogoniques des anciennes et des modernes 1884 p. 110: Comme le citoyen Laplace présentait au général Bonaparte la 1-re édition des son E x p o s i t i o n

Sulig kito skaitymo budo, kurį irgi pamini Faye, Laplace'as sakęs.

„Dievas yra graži hipotezė, išaiškinanti daug daiktų“[1]).

Teisingam šio anekdoto apvertinimui reikia ištirt: 1) ar šis anekdotas yra historiškas ar tik išmislas; 2) jei tikrai historiškas, tai ar Laplace'as taip sakydamas tikrai omenėje turėjo ateizmą, ar pats Laplace'as yra buvęs ateistas, 3) ar Laplace'o išdetoji hipotezė apie pasaulio atsiradimą yra ateistiško budo.

* * *

Ar minimasai anekdotas yra historiškas? Kalbama apie pirmąją „Pasaulio sistemos išdėjimo“[2]) laidą, kuri išėjo 1796 m. Laplace'as vadina Napoleoną pirmuoju konsulu, kuriuomi Napoleonas yra buvęs tik nuo 1799 m. Taigi išeina, kad tik po trijų metų Laplace'o kningai išėjus autorius įteikė ją savo draugui Napoleonui, — kas visai netikėtina. 1796 m. Laplace'as negalėjo Napoleoną vadint pirmuoju konsulu. Jei pavadinimas įteiktos knngos teisingas, ir ji buvo įteikta tuojaus po išėjimo, tuomet Napoleono vadinimas pirmuoju konsulu historiškai neteisingas; o jei šis vadinimas teisingas, tad įteiktos kningos pavadinimas neteisingas. „Dangaus mechanikos“ (Mécanique céleste), tiesa, pirmasai tomas išėjo 1799 m. Bet Arago smulkiai pasakoja, kad gavęs šios kningos tomą Napoleonas 27 vendemiaire'o X metais atsakė Laplace'ui raštu, paskui 5 frimaire'o XI m. vėl ją skaitęs pagyrė, kurį pagirimą pakartojo tapęs imperatoriumi rašte iš Milano 17 prairial'o XIII met.[3]). Taip kad įteiktoji kninga, apie kurią pasakojama anekdote negalėjo but ir „Dangaus mechanika“. Kokia gi tad? Toliaus, anekdote pasakojama, buk Napoleonas sakęs: „Newton'as savo kningoj yra apie Dievą kalbėjęs“. Newton'as kalba apie Dievą savo kningoj P r i n c i p i a m a t h e m a t i c a p h i l o s o p h i a e n a t u r a l i s, kalba ir

---

d u s y s t è m e d u m o n d e, le général lui dit: „Newton a parlé de Dieu dans son Livre. J'ai déja parcouru le vôtre et je n'y ai pas trouvé ce nom une seule fois“. A quoi Laplace aurait répondu: „Citoyen, premier Consul, je n'ai pas eu besoin de cette hypothèse“.

[1]) „Dieu est une jolie hypothèse qui explique bien des choses“. Ten pat.

[2]) Taigi ne apie „Dangaus mechaniką“, kaip Vab., girdėjęs skambinant, bet nenugirdęs lemtai kurioj bažnyčioj.

[3]) Oeuvres complettes de F r a n ç o i s A r a g o publ. par *J. A. Barral*, tome III, 1855 p. 513 s.

savo O p t i k o j. Kodel anekdote Napoleonas nenurodo įsakmiai tos kningos? Šis neįsakmumas užklausimo visiškai ne napoleoniškas. Laplace'o atsakas į užklausimą irgi mažai laplaciškas, nes netikėtina, kad tokio prisitaikančio budo žmogus, kaip Laplace'as butu didžiavęsis savo ateizmu prieš imperatorių Napoleoną, aiškų ateizmo priešą, nevienam davusį už ateizmą aštrią pamoką. „Jei šiais žodžiais Laplace'as butu pavadinęs Dievą hipoteze, pirmasai Konsulas butu nuo jo užsikreipęs" sako Faye. Taip kad nėra jokių užtektinų argumentų, kalbančių už historišką anekdoto tiesą. Prie šio reikia dar pridurti Laplace'o asmenišką norą p a n a i k i n t šį anekdotą, sužinojus, kad jis buvo ketinama prikergti jo biografijon. Apie šį Laplace'o norą Faye yra iš Arago lupų girdėjęs:

„Aš žinau iš Arago, kad Laplace'as, neužilgio prieš savo mirtį sužinojęs, kad šis anekdotas turėjo but publikuojamas viename biografiškame rinkinyje, yra prašęs jo (Arago) prašyt išleidėjo panaikint jį (anekdotą)[1]).

Šis Laplace'o noras panaikint anekdotą rodo, kad anekdotas buvo arba grynas išmislas, arba, jei ne išmislas, kad Lapl. buvo priešingas šio anekdoto aiškinimui ateistiškoj pakraipoj. Pirmasai atsitikimas galėjo but nemažiau už antrąjį. Ir labai tikėtina, kad visas šis anekdotas, arba bent Laplace'ui prikergiami žodžiai, tai toks pats išmislas, kaip ir anie Galilejui prikergiami, ištikrųjų gi jo visai neištarti žodžiai E p u r s i m u o v e (o visgi ji juda) ir daugelis kitų šios rušies pramanymų.

* * *

Bet imkime, kad anekdotas historiškas, ir Lapl. tikrai yra taip pasakęs. Argi tuomi savo atsaku Lapl. butu norėjęs tikrai pažymėti Dievą buvus jam nereikalinga hipoteze ir savo apie pasaulio atsiradimą teoriją butu apkrikštijęs ateistiška esant? Netikėtina. Taip išsitaręs Lapl. negalėjo turėt omenėje nieko daugiau, kaip Newton'o hipotezę apie tiesioginį Dievo į gamtos tvarką kišimąsi, kurią hipotezę Newton'as

[1]) Je tiens de M. Arago que Laplace, averti peu avant sa mort que cette anecdote allait être publiée daus un recueil biographique, l'avait prié demander le suppresion à éditeur. Reikėjo, priduria nuo savę Faye, ištikrųjų arbą jį (anekdotą) i š a i š k i n t, arba p a n a i k i n t; antrasai budas buvo paprasčiausias. Nelaimei jis nebuvo nei panaikintas, nei išaiškintas. Faye, Sur origine, p. III.

prileido dabartinės musų saulės sistemos sutvarkymui ir tvarkos užlaikymui. Newton'as, regėdamas tokią daugybę planetų ir saulių, kurios viena į kitą daro įtekmę ir viena kitai kliudo, manė, kad ši pavienių judėjimų daugybė galų gale turi susimaišyt į neišpainiojamą kamuolį, kurio atsitikimo prašalinimui prileido, kad laiks nuo laiko Dievas tiesioginiai įsikišdamas neduoda tai painijai įvykti. Palietęs šią Newton'o nuomenę, Laplace'as užkliudo ir Newton'o ginčus su Leibnitz'u ir sako:

„Leibnitz'as ginčuose su Newton'u del atradimo diferencialio skaitliavimo gyvai kritikavo dievybės įsikišimą, del atstatymo tvarkos saulės sistemoj „Yra tai, sakė jis, turėjimas gana siaurų idėjų apie Dievo išmintį ir galybę". Newton'as atsakė taiposgi gyva kritika Leibnitz'o p r i e š n u s t a t y t o s h a r m o n i j o s, kuria jis tolygino amžinam stebuklui. A i n i a i v i s i š k a i n e p r i l e i d o š i ų t u š č i ų h i p o t e z i ų; bet visiškai teisingai apvertino metematiškus šiuo dviejų didžių genijų darbus . . ."[1]).

Šitie Laplace'o žodžiai ir nusviečia aną anekdoto pasakymą, jei jis historiškas. Ne Dievą, o tik t i e s i o g i n į D i e v o k i š i m ą s i, kaip apie tai protavo Newton'as Laplace'as galėjo pažymėt kaipo nereikalinga hipoteze[2]). Ir teisingai; nes kad tokie Dievo įsikišimai nereikalingi, ir toks dangans kunų susimaišymas, kurio bijojo Newton'as negali įvykti, Lapl. matematiškai išrodė, kuriuos išrodymus paskiau papildė ir praplėtė Leverrier'as Tik iš čia dar toli Laplace'ui ir jo

---

[1]) „ . . . La posterité n'a point admis ces vaines hypothèses . . ." Exposition du système du Monde, béd. 1835 p. 448.

[2]) Tokioj teistiškoj prasmėj Laplace'o atsakymą supranta įvairųs tyrinėtojai kaipo pav. *Braun'as* (Über Kosmogonie von Standpunkte der christlichen Wissenschaft etc 3 Auf. 1905 S. 400 f.), *Cordey* (Dieu et le marquis de Laplace „Foi et vie" Revue de Quinzaine etc 1905, № 6), *Dennert'as* (Die Sage vom grossen Atheisten Laplace, Die Reformation 1906 № 43 S, 673 ff. ir Glauben und Wissen 1905 S. 411 ff.), *Doumergue'as* (Dieu et le marquis de Laplace, Foi et vie 1905 № 5), *Faye* (Sur origine du Monde 1884 p. 110 s.), *de Joannis* (Formation mécanique du système du monde, Etudes publiés par des PP. de la Compagnie de Jésus 1897 p. 541 ss.), *Kneller'is* (Das Christentum und die Vertreter der neueren Naturwissenschaft 3. u 4 Auf. 1912 S. 85 ff.), *Mädler'is* (Reden und Abhandlungen über Gegenstände der Himmelskunde 1870 S. 334 ir Geschichte der Himmelskunde S. d. II. 1873, S. 67), *Müller* (Über den vorgeblichen Atheismus . . . Laplace, Wissenschaftliche Beilage zur G e r m a n i a 1905 № 33), *Reinke* (Die Welt als Tat, 3 Auf. 1903, S. 476), *Zöckler'is* (Gottes Zeugen im Reich der Natur 2 Auf. 1906 S. 271). Jiems priešingai prof. Stölzle (Natur und Kultur IV Jahrg. Heft 10 S. 300 ff.) mano tikėtinu esant Laplace'ą tulą laiktarpį tikėjusiu į ateistišką savo hipotezės budą, prieš mirtį gi griežtai šią nuomonę atmetusį.

sistemai ligi ateizmo. Laplace'as savo įsitikrinimuose nėra buvęs materialistu. Apie tai liudija gerai jį žinojęs chemikas J. B. Dumas:

„Laplace'as" parupina materialistams jų specialiausius argumentus, nesutikdamas su jų įsitikrinimais"[1]).

Lapl. aiškiai ir pakartodamas atmeta priepuolį (hasard), kaipo pirmą dangaus kunų judėjimo priežastį:

„Tokie nepaprasti apsireiškimai visai nera ačiu betvarkioms priežastims. Apskaitliuojant jų tikėtinumą randasi, kad galima kirst į laižybas viršaus per du šimtu tukstančių miliardų prieš vieną, kad jos nėra priepuolio veiksmas; tai daro tikėtinumą didesnį negu daugelio historiškų atsitikimų, apie kuriuos mes visiškai neabejojame. Mes privalome užtatai mažiausia su tokiu pat pasitikėjimu tikėt, pirmykštė priežastis planetų judėjimus parėdė"[2]).

Paskesnėse jo „Išdėjimo" laidose nestoka išsitarimų, kuriais jis „skelbia kokią viršžemišką išminti duoda pažint tvarką visame mums regimame pasaulyje" (Valentiner)[3]). Ir kad ir Laplace'as laike savo gyvenimo negali but nurodytas, kaipo pavyzdingo įsitikrinimo krikščionis—kart-kartėmis jo pertoli taikytasi prie antikrikščioniškų laiko srovių—visgi mirė jis pavyzdingai katalikiškai apsuptas „visokiais šventinimais, žegnojimais, aukomis ir maldomis" kalbant „Aušrinės" redakcijos žodžiais, o ne „perkunsargiais, mikroskopais, dezinfekcijomis, chirurgo peiliais ir t. t." Šio fakto[4]) neužginčys joki ponai Haeckeliai[5]), kad ir kaž kaip jis yra jiems nemalonus. Nieko negelbės taipgi ir pasakymas, kad Laplace'as tik delei proto nusilpimo senatvėje galėjęs padaryt tokį žingsnį. Minėtas jo draugas Arago pasakoja V o l t o's biografijoj, kad Laplace'as „ligi savo paskutinių dienų užlaikė šią ugnį, šį dvasios gyvumą, šią karštą mokslišku atradimų meilę, kuri jį viršaus

---

[1]) Laplace „fournit aux materialistes leurs plus specieux arguments, sans partager leurs convictions". *J. B. Dumas*: Discours et Éloges académiques tome II, 1885 p. 255.

[2]) „Des phenomens aussi extraordinaires ne sont point dus à des causes irrégulières. En soumettant au calcul leur probabilité, on trouve qu'il y a plus de deux cente mille milliards à parier contre un, qu'ils ne sont point l'effet du hasard; ce qui forme une probabilité bien supérieur à celle de plu parte des événements historiques dont nous ne doutons point. Nous devons donc croire, au moins avec la même confiance, qu'une cause primitive a dirigé les mouvements planétaires". Exposition du Syst. du Monde p. 444.

[3]) *Zöckler*: Gottes Zeugen S. 271.

[4]) Dokumentus apie tai žiur. pas *Joannis'ą*, pas *Müller'į*, pas *Kneller'į*, pas *Stölzlę*.

[5]) *Haeckel*: Der Kampf um den Entwitcklungsgedanken 1905 S. 101.

per pusešimtmečio darė jų susirinkimų sielą“[1]). Galutinai apie Laplace'o bedieviškumą išvada tik viena: kad ir pirmiau Laplace'as tulą laiką galėjo tikėt į savo teorijos ateistiškumą, vėliaus, labiausiai gi savo gyvenimo pabaigoj nuo tokių pažiurų griežtai atsisakė.

Tegul taip, atsakys, gal asmeniškai Laplace'as ir nebuvo ateistas, gal jis ir nenorėjo savo pasaulio atsiradimo hipotezę daryt ateistiška, tai nieko neprirodo. A t e i z m a s y r a b u t i n a i š v a d a v i s o k i o s m e c h a n i š k o s p a s a u l i o a t s i r a d i m o h i p o t e z ė s.

Šią interesingą temą pasistengsiu išgvildent atskirai. Kol kas tegul ponai monistai ar kitoki to norintieji i s t a i pasistengia priparodyt materijos amžinumą, arba pasaulio evolucijos amžinumą, arba kad ir pasaulio atsiradimą pripuolamai (par hasard, durch Zufall), arba kad mechanizmas išskiria klausimą apie Pradėjėją. Paprastai „populeriškojo“ „mokslo“ skelbiami argumentai apie šiuos dalykus labai lengvučiai. Kaip Laplace'o taip ir kitokios kokios mechaniškos pasaulio atsiradimo hipotezės visuomet rodo į šale savęs esantį pasaulio atsiradimo Pradėjėją, kuriuomi gali but tik Dievas-Sutvertojas.

(T. b.).

A. Z.

Maskvos Komercijos Institutas.

Maskvos komercijos institutas įsteigtas 1904 metais Maskvos Platinimo Komercijos Mokslų Draugijos.

Institutas dalinasi į du dideliu skyriu: ekonomijos ir komercijos-technikos.

EKONOMIJOS SKYRIUS.

Šiame skyriuje duodamas platus ekonomiškas bei juridiškas apšvietimas, pritaikintas prie tam tikrų ekonomiškųjų įstaigų.

---

[1]) Ouevres compléttes t. I p. 239.

Dauguma iš naujai pastojusių, pamatę kokie mokslai jiems priseina studijuoti, mano, kad jų pragrama niekuom nesiskiria nuo juristų. Tas tiesa, bet tik išdalies. Praslinkus porai metų, kiekvienam priseina pasirinkti specialybė, kad su anksčiaus įgytu mokslu tinkamai joje išsilavinti.

Ekonomijos skyriuje yra 4 cikliai: pamatinis, komercijiniai-finansinis, pramonės ir administrativiai-finansinis. Kai-kurie jų dar turi atskiras sekcijas, kaip antai: pamatinis—pedagogijos sekciją, komercijiniai-finansinis—banko, apdraudimo ir pedagogijos. Padalinimas į ciklius, teisingiau pasakius, specializavimasis prasideda trečiuose mokslo metuose, kas, beabejo, labai patogu, nes dviejų metų bėgyje gerai galima į viską prisižiurėti ir sau tinkamą pasirinkti specialybę. Pirmus gi du metu suteikiamas bendras, vispusiškas apšvietimas, kuris apsireiškia plačiu susipažinimu su ekonomijos, teisės, historijos ir filosofijos mokslais. Laike šių dviejų metų pereinami šie dalykai: politiškoji ekonomija, ekonomijos mokslų historija, teisės enciklopedija, teisės filosofijos historija, valstybinė teisė, įžanga filosofijon, visuotinoji historija, rusų historija, ekonomiška politika, pilietiškoji teisė, mokslas apie finansus, statistika ir ekonomiška geografija, augštesnėji matematika ir komercijiniai skaitliavimai.

Pamatinis ciklius.

Asmenis, kurie nepasirenka sau jokios specialybės, pastoja pamatinin cikliun, kame duodamas platus ekonomiškas ir juridiškas apšvietimas. Šiame cikliuje tampa dapildytais tie mokslai, kurie galutinai dar nebuvo užbaigti pirmais dvejais metais.

Prie pamatinio cikliaus yra pedagogijos sekcija, kurios užduotis—prirengti pedagogus komercijos mokykloms. Užtat čia be visų kitų dalykų išguldomi dalykai pedagogams žinotini.

Komercijiniai-finansinis ciklius.

Šis ciklius, kaip jau buvau minėjęs, dalinasi į tris sekcijas: banko, apdraudimo ir pedagogijos.

Banko ir apdraudimo sekcijose išguldomi svarbiausiai šie dalykai: augštesnėji matematika, specialiai kursai politiškos ekonomijos, prekiažinystė, mokslas apie finansus ir teisės mokslai, turintįs sąryšį su banko arba apdraudimo dalykais.

Užduotis šiuodviejų sekcijų aiški:—prirengti gerus darbininkus banko ir apdraudimo kontoroms.

Pedagogijos sekcija turi omenėje prirengti mokytojus-finansistus komercijos mokykloms. Mokslas šioje sekcijoje šiektiek kitoks negu pirmose dviejose, nes vietoje kaikurių specialių dalykų išguldoma dalykai reikalingi pedagogams.

Pramonės ciklius.

Ekonomijos ir teisės mokslai šiame cikliuje užima, galima sakyti, paskutinę vietą. Pirmoj eilej stovi techniški mokslai, kaip antai: pamatiniai technologijos skyriai, prekiažinystė, mokslas apie mašinas, garinius katilus ir panašus dalykai. Išguldomi dar tokie dalykai, kaip pramonės higiena, apie budus persergėjimo darbininkų nuo įvairių nelaimingų atsitikimų ir t. t.

Esant šiame skyriuje vasaros laiku butinai reikia praktikuotis įvairiose pramonės įstaigose.

Pramonės skyrius svarbiausiai prirengia darbininkus fabrikų inspekcijos srityje.

Administrativiai-finansinis ciklius.

Pastojusieji šin cikliun gauna platų išsilavinimą ekonomijos ir teisės srityse. Iš teisės mokslų svarbiausią vietą užima valstybinė ir administrativi teisė. Bet to dar duoda gan platų supratimą apie įvairios administracijos įstaigas ir jų organų veikimą ir ne tik Rusijos, bet ir Vakarų Europos. Tarp ekonomijos mokslų figuruoja kooperacija ir smulkusai kreditas, ukininkų ir darbininkų klausimas, vietiniai finansai ir tam panašus dalykai.

Įgijusieji šį apšvietimą užima vietas miesto valdybose, arba tampa mokesčių inspektoriais.

KOMERCIJOS-TECHNIKOS SKYRIUS.

Jei ekonomijos skyriuje figuruoja ekonomijos ir teises mokslai, tai komercijos-technikos,—technikos, komercijos ir gamtos mokslai; tik antroje vietoje stovi ekonomijos ir teisės mokslai.

Pirmais ir antrais mokslo metais, kaip ir ekonomijos skyriuje, čia suteikiamas bendras apšvietimas, reikalingas apšviestam komersantui. Pirmais dviejais metais išguldomi šie dalykai: augštoji matematika, fizika, chemija, kristalografija, teoretiškoji matematika, elektrotechnika, mineralo-

gija, botanika, zoologija, sulyginamoji anatomija, statistika, teisės enciklopedija, valstybinė teisė, politiškoji ekonomija, ekonomijos mokslų historija, ekonomiškoji geografija ir komercijiniai skaitliavimai. Taippat dirbami praktiški darbai iš fizikos, chemijos, kristalografijos, mineralogijos, zoologijos, botanikos ir sulyginamosios anatomijos.

Nuo trečio kurso prasideda dalinimos į ciklius, kurių yra 4: pamatinis, laboratorijos, pramonės ir komercijos agenturos. Kaikurie šių ciklių dar turi atskiras sekcijas, kaip antai: laboratorijos, pedagogijos sekciją ir pramonės-fabrikos inspekcijos.

Pamatinis ciklius.

Šio cikliaus tikslas toks pats, kaip panašaus jam ekonomijos skyriuje, butent: suteikti bendrą, vispusišką apšvietimą komercijos srityj. Šiame cikliuje išguldomi šie dalykai: matematika, mechanika, gamtos, ekonomijos ir teisės mokslai. Iš gamtos mokslų ir mechanikos dirbami praktiški darbai.

Laboratorijos ciklius.

Šio cikliaus užduotis prirengti laborantus įvairioms pramonės įstaigoms. Išguldomi šie dalykai: augmenų fiziologija, bakteriologija, žmogaus fiziologija, mokslas apie prekes, technologija ir t. t.; antroje vietoje stovi teisės ir ekonomijos mokslai. Prie šio cikliaus yra pedagogijos sekcija, kame prirengiama mokytojai—laborantai komercijinėms, realinėms ir techniškoms mokykloms.

Pramonės ciklius.

Iš išguldomųjų dalykų pirmą vietą užima komercijos ir technikos mokslai, antrą—ekonomijos ir teisės. Prie šio cikliaus dar yra fabrikos inspekcijos sekcija; bet ji mažai kuom skiriasi nuo bendro cikliaus. Reik pažymėt, kad šis ciklius turi daug bendro su panašium ciklium ekonomijos skyriuje.

Komercijos-agenturos ciklius.

Šiame cikliuje ypatinga doma atkreipiama į teisės (pilietiškoji teise, tarptautinė teisė, prekybos teisė, privati, tarptautinė ir kriminalė teisė) ir ekonomijos mokslus (mokslas apie finansus, ekonomiškoji politika, svetimų valstybių finansai ir t. t.). Išguldomi dar ir tokie dalykai, kaip technologija, prekiažinystė, mechanika, mokslas apie mašinas, pre-

kes, transportus ir dabojimus prekių. Taippat reik gerai išsilavint komercijinėj korespondencijoj ir komercijiniuose skaitliavimuose. Pageidaujama, kad pasirinkusieji šį ciklių išmoktu kelias kalbas.

Esant komercijiniame institute butinai reikia išmokti bent vienos svetimos kalbos (vokiškos, francuziškos arba angliškos). Tie, kurie pasirenka sau komercijiniai-finansinį ciklių, turi žinot dvi kalbi; viena iš jų butinai turi but angliška.

Profesoriai institute gan geri. Per riaušes Maskvos universite $19^{10}/_{11}$ mokslo metais daugelis profesorių atsistatydino ir kaikurie iš jų persikėlė į komercijos institutą.

Institutan priimama pagal atestatų konkurso. Kol kas konkursas buvo labai mažas, nes padidinus institutą, skaičius pastojančių sulyginamai buvo nelabai didelis. Pastojant ekonomiškan skyrium reikalaujama, kad vidutinis atestato laipsnis butu bent $3^1/_2$, — o komercijos technikos — 4. Komercijos technikos skyriun priimama bent kelis kartus mažiau negu ekonomijos skyriun.

Už mokslą ekonomijos skyriuje reikia mokėti 100 rb.,— o komercijos-technikos — 125. Lietuvių institute vos tik du. Lietuviai inteligentai daugiausia griebiasi ar medicinos ar jurisprundencijos; tuotarpu komersantų, kooperatorių-specialistų labai maža; o kaip jie reikalingi Lietuvai!

Užtai labai karštai rekomenduoju baigusiems komercijines mokyklas, realines mokyklas, gimnazijas stoti ar Maskvos Komercijos Institutan, ar į kitas panašias įstaigas.

Maskvos Komercijos Instituto stud. *Pijus Grajauskas.*

P. S. Norinčius turėti dar smulkesnias žinias apie M. K. J., sąlygas įstojimo etc. meldžiu kreiptis šiuo antrašu: Москва, Коммерческій Институтъ.

—:—

Apie gajumą tulų kuno dalių ir vėlės (dušios) teismo valandą.

III. Prano Garšvilo klausimas.

„Mažam vaikui mirus, jei tuoj širdį išimt ir spiritan įdėti, tai širdis gyvuoja ir pulsuoja dar visą parą; laikraščiai praneša, kad jau sugebama kraujo ir kitų tulų kuno dalelių gajumą iki 30 dienų po „mirčiai“ užlaikyti. Tai kaip su dušia? Ar jinai gyvena pulsuojančio širdyj? Kurioj valandoj jos teismas?“

Sveikas reikalauji trumpo ir griežto atsakymo. Argi gali tamstą patenkint atsakas: taip, širdis gyvuoja po žmogaus

„mirčiai“ parą ir daugiau, o kraujas 30 dienų. „Dušia yra širdyje“ ir jos teismas po širdies „mirčiai“. Sakau ar gali ir ar turi tamstą patenkint toks arba priešingas atsakas. Aš nežinau kas tamsta esi: ar studentas, ar gimnazijos mokinys o gal ir pradedamosios mokyklos ir nežinau kaip atsakyti. Taigi vieton „trumpo ir griežto“ atsakymo aš norėčiau patarti tamstai smulkiau, nuodugniau susipažinti su interesuojančiu tamstą klausimu ir ištisai su gamtos, filosofijos ir teologijos mokslu. Jei tamsta butum prašęs nurodyti kningų, idant susipažinus su tomis mokslo šakomis, aš maloniai bučiau tai padaręs. Dabar gi šį naivų klausimą talpinam „Ateityje“ delto tik, kad parodžius, kaip negalima ir neverta klausinėti.

Betgi negaliu nepatėmyti tamstos klausime kelių klaidų. Taip širdis įdėta į spiritą jau „neatgis“: spiritas, chrominė rukštis ir panašus skystimai tuojau užmuša gyvąją akučių (cellula) protoplazmą. Del širdies „gajumo“ štai ką galima pasakyti: eilė mokslininkų (Locke, Kuliabko, Bočarovas) darė su širdžia bandymus, leido per negyvą jau rodos širdį gaivinantį skystimą (kraujo išrugas, fiziologinį skystimą etc.) ir ją „atgaivindavo“. Taip vienas atgaivino išpjautą triušio širdį 12 valandų praslinkus nuo išpiovimo, kitas net 2 — 3 paras. Taip neseniai Kuliabko iššaukė širdies plakimą 3 mėnesių kudikio į antrą dieną jo mirties.

Širdis šaltakraujų gyvunų dar gajesnė: taip varlės širdis plaka keletą valandų arba ir dienų po varlės „mirčiai“.

Kokias išvadas galima delto padaryti? Jokių. Nes kas tai yra gyvybė, arba mirtis? Jeigu organizme nustoja veikę 2 absoliučiai reikalingi gyvybei funkciji—širdies ir kvėpavimo, tai yra sakoma, kad organizmas nustojo gyvavęs, jis mirė.

Tuo budu visokias mirties priežastis galima padalinti į 2 ruši: butent mirtis del nustojimo širdies plakimo (mors per syncopen) ir del nustojimo kvėpavimo (mors per asphyxiam). Nustojus veikti šiom 2 funkcijom galima priimti, kad organizmas, kad pav. žmogaus, k a i p o p i l n a, g y v a, s ą m o n i n g a v i e n a t i s jau mirė, nors atskiri organizmo elementai, akytės, dagi organai gali ir toliau kurį laiką gyvuoti. Taip, pavyzdžiui balti kraujo kuneliai (leukocitai) gyvi esti 12—24 val. Mirtis atskirų akyčių įvyksta tik puvant jų organiškiems elementams ir didinanties šarmo reakcijai.

Beto sveikas klausi, kurioj valandoj vėlės (dušios) teismas. Man rodos, tai visai bergdžias klausimas, panašus į

tokį klausimą: kiek velnių gali tilpti ant adatos smaigalio. Svarbu tik, kad tamsta pripažįsti vėlę ir jos teismą[1]).

Stud. E. D.

—:—

Užklausimai ir atsakymai.

Užklausimas: Už ką popiežius „iškeikė“ marijavitus?
J. Z.

Atsakymas: Pirmiausia turiu pažymėti, jogei žodis „iškeikė“ čia pavartotas visai neteisingai. Popiežius niekad nieko neiškeikia, vadinasi, neiškeikė nei marijavitų. Jis tiktai atskyrė juos nuo Bažnyčios ir apgarsino, kad kolei jie laikysis tikėjimo ir doros dalykuose savo nuomonių, negali vadintis katalikais ir naudotis katalikų teisėmis. Tas žodis „iškeikė“ dabar labai į madą įėjo, ypač tarp pirmeivių. Jeigu tiktai kunigas per pamokslą pagarsins, kad „pirmeivių“ ar jų kokių sėbrų mokslas yra priešingas Bažnyčios mokslui ir dar pridės, kad delto „pirmeivių“ nereikia klausyti ir jų laikraščių skaityti, tai ir išgirsi: „kunigas iškeikė“, nors čia nei vieno keiksmo neištarta.

Kas daroma su kunigais, tas pat ir su popiežium ir visa katalikų Bažnyčia. Ji nuolat irgi yra kaltinama, kaipo „keikėja“, delto kad savo mokslą gina. Tiesa, graikišką žodį ἀνάθεμα Bažnyčia vartoja, bet jis reiškia atstatymą atgal, atstumimą, atskirimą.

Tokioje žodžio prasmėje „anathemą“ vartojo ir šv. Paulius atskirdamas ištvirkėlius nuo tikinčiųjų. Pirmais krikščionystės amžiais Bažnyčios Tėvai, vartodavo „anathemą“ prieš klaidatikius. Bažnyčios santarybų nusprendimuose yra pasakyta, į ką tiki visuotina Bažnyčia, o paskui pridėta: „si quis dixerit“ jeigu kas tvirtintu kitaip, arba tikėtu ar mokytu kitaip, tai tas tebuna „anathema“. Toje pat prasmėje ir da-

---

[1]) Gyvame žmoguje esama dvejopų procesų: fiziologiškų ir psichiškų. Fiziologiški procesai—tai kuno funkcijos, psichiškieji dvasios. Mirtis sulig teologų—tai atsiskyrimas dušios nuo kuno. Taigi žmogui numirus, t. y. dušiai atsiskyrus nuo kuno—nebegalimi kune vien psichiški procesai, bet kad nebegalimi butu fiziologiškieji—k. a. širdies išpiautos plakimas ir t. t., to teologija visai netvirtina. *Red.*

bar Bažnyčia, ar popiežius tą žodį vartoja. Jis nei pirmais krikščionystės amžiais, nei dabar nereiškia „amžino paskandinimo“ arba „prakeikimo“ kokio nors žmogaus, bet tik atskirimą nuo Bažnyčios, išskyrimą iš teisingai tikinčiųjų tarpo, kaip ir pastatymą už katal. Bažnyčios durų.

Vietoje „anathema“ vartojamas yra žodis „excomunicatio“, kuris mums aiškiai rodo, jogei jis neženklina jokio prakeikimo, ar iškeikimo, o tiktai atskirimą.

Taip yra atsitikę ir su marijavitais. Jie, norėdami šį tą Bažnyčioje reformuoti, atmainyti, pasileido eiti savais keliais, nesilaikydami Bažnyčios įvestos tvarkos ir suklydo. Klaidos jiems buvo nurodytos, bet jie nenorėjo klausyti, užsispyrę laikėsi savo nuomonių ir delto liko atskirti, kolei nepasitaisys.

Gal kas pasakys, jogei greičiau Bažnyčia, dvasiškija užsispyrus laikosi savo ir nenori leisti taisyti, reformuoti, kas tenai negera.

Historija liudija priešingai. Šv. Pranciškus Asižietis, šv. Domininkas, šv. Ignacas ir kiti, juk atliko dideliausias reformas Bažnyčioje, atmainė daug negerų papročių, kurie per dvasiškių silpnybę ir apsileidimą buvo įsibrovę, vienok popiežiai jų „neiškeikė“, neatskyrė nuo Bažnyčios, priešingai, rėmė ir šelpė juos, nes jie norėdami daryti atmainas, pirmiausia kreipėsi į popiežių aiškindami, ką jie nori atlikti; laikėsi duotų jiems patarimų, kurių Bažnyčia iš savo amžiais įgyto prityrimo, daug labai išmintingų turi. Marijavitai gi nenorėjo tuo keliu eiti; tiesa, jie irgi kreipėsi Ryman, jieškodami savo užmanymų patvirtinimo, bet kada popiežius nenorėjo kaikurių dalykų patvirtinti, jie parodė savo didelę puikybę, atkaklumą, didesnį įsitikėjimą Felicijos Kazlauskiutes tariamiems apreiškimams, negu Bažnyčios nurodymams.

Nuo čia ir prasidėjo marijavitų klydimas ir jų atskylimas nuo Bažnyčios. Kas norėtu arčiau sužinoti visą marijavitų atsiradimo, jų mokslo ir gyvavimo historiją, tepaskaito K. G a i k o v s k i o veikalėlį: Mariavitensekte, Krakau 1911 o taip gi ir lietuvišką *Pijaus Vienuolio* brošurėlę: Kazlavitų sekta „Šaltinio“ priedas 1908, Seinai.

V. K.

—:—

LAIKRAŠČIŲ APŽVALGA.

„Pavasaris“ № 2. Bijunėlis mini a. a. Kazimierą Kalinauską, kuris mirė 9 d. 1912 m. Tai buvo jaunas dar

vaikinas (25 metų), jis išgulėjo sirgdamas 13 metų ant patalų, negalėdamas nei sėdėti kitaip, kaip tik pasirėmęs kaire alkune. Toliau Bijun. rašo apie nabašninko kantrumą, darbštumą ir gabumą; taip jisai užsisimdavo skaptorystes, šaltakalvyste ir knygų taisymu. Beto pats savaimi išmoko skaityti ir rašyti ir labai mėgo knygų ir laikraščių skaitymą.

Mes nuo savęs galim pridurti, kad nabašninkas ir į „Ateitį“ rašinėdavo eilutes. Pasirašinėdavo V y t a u t o A i n i s.“ Paskutinės eilės atsiųstos „Ateitin“ taip prasideda:

„Oi, kaip ilgu man vargdienini
„Vienų vienam čia gyvuoti,
„Apie ateitį graudingą
„Dienų dienas vis dumoti...

Teisybę sako Bijunėlis: „jeigu a. a. Kazimieras budamas ligoniu, taip daug dirbo musų tėvynei, tai kaip mums esant sveikiems reikia dirbti“?!

„**Aušrinėje**“ num. 22. rašoma apie „Maskvos Liet. Stud. Draugiją“, kad ji „snauste snaudžia“, kad „studentai kažin kaip iškrikę“ kad „upas daugumos nupuolęs“. Tą snauduli išvaikė ir pridavė gyvumo įstodami dr-jon ateitininkai. Bet prieš tai daugelis protestavo ir žadėjo išstoti iš draugijos, nes, anot „Aušrinės“ „joks kulturos darbas pirmeiviams ir klerikalams (?! M. Š.) bendrai negalima dirbti“.

Tas „kulturos“ darbas pasibaigė tuomi, kad išstojus atkams iš draugijos, ji vėl sugrįžo į „ramumos kaimą“ t. y. vėla snaudžia... *Mėlynasis Šilas.*

IŠ SVETUR.

München'e (Bavarijoj') 2/16 kovo mirė didis katalikybės dirvoje veikėjas D-ras *Armin'as Kausen'as.* Gimęs 1855 m. jau gimnazistu budamas pradėjo rašyti feljetoninius dalykus, studentaudamas linko prie historijos ir sandarbininkavo daugelyje laikraščių. Nuo 1883 m. visiškai atsidavė publicistikai ir per visus šiuos 30 metų buvo redaktorium įvairių katalikiškųjų laikraščių, kuriuos žymiai augštyn pakėlė. 1904 m. jis įsteigė „Allgemeine Rundschau“ politikos savaitraštį, iš kurio paimta šiame numeryje tilpusi žinia apie katalikybę Francijoj', taipgi ir toliaus bus duodamos vertos paminėjimo žinios. Per devynis redaktoriavimo metus Kausen'as padarė šį savaitraštį dideliai įtekmingu ir tarptautiniai išsiplatinusiu. Jo politikos supratimas buvo idealis ir sveikas. „Ir jei tiesos kelias eina per mano širdį, aš ją perskelsiu“ sakydavo

jis ir taip elgdavosi gyvenime. Popiežiai Leonas XIII ir Pijus X pažymėjo jo „nuopelnus Bažnyčiai apdovanodami jį kryžiais ir medaliais. Paskutinis kryžius buvo įteiktas Pijaus X 31. VIII 1911 m. už jo didelius užsitarnavimus Bažnyčiai ir už gerų papročių gynimą". Kausen'as buvo įsteigėju ir siela „tarptautinės vyrų sąjungos München'e kovai su viešuoju pasileidimu".

Katalikų pasaulis skaudžiai atjaučia jo netekimą. Tai buvo žmogus, kaip retai, nepaprastai tvirtaus budo, atviro socialio žvilgsnio, pilnas kilnios artimo meilės, pagelbingas ir geras. Viešpatie, suteik jam amžinąją ramybę, o mums malonę, kad iš at-kų eilių išeitų kuodaugiausiai tokių vyrų!!

D.

Louvain'e (Belgijoj). Kovo mėn. 4 dieną š. m. čionykštis Filosofijos Institutas turėjo nepaprastą iškilmę — kun. Francis Aveling'as gavo augščiausį laipsnį „Agrégé à l'École Saint-Thomas d'Aquin". Aveling'as gimė Kanadoje, buvo išauklėtas anglikanizme, bet paskiaus priemė katalikų tikėjimą ir paliko dvasiškiu. Tarp savo tautiečių anglų jis pasižymėjo dailiosios literaturos raštais, didžiai išsiplatinusiais, kuriuose mokėjo dailiai analizuoti liaudies psichologiją. — Londone bestudijuodamas Aveling'as gavo gamtos mokslų ir teologijos daktaro laipsnius. Paskiaus atvyko į Louvain'o Filosofijos Institutą, kurio mokslus užbaigė su filosofijos daktaro laipsniu 1910 m. Čia bebudamas Aveling'as daug darbavosi prof. A. Michotte'o eksperimentalės psichologijos laboratorijoje. Sugrįžus Aveling'ui Londonan į savo diecezįją neilgai trukus London'o liuosoji universitas pakvietė jį į eksperimentalės psichologijos profesorius (lig toliai tenai nebuvo nei vieno profesoriaus kataliko). Šįmet Aveling'as vėl atvyko Louvain'an, augščiau minėtojo laipsnio įgijimui.

Utarninke, 4 d. kovo m., universito promocijų aulėje prasidėjo apginimas disertacijos „Conscience de l'universel" ir 50 tėzių iš filosofijos srities. Klausytojų tarpe buvo ir tam tyčia atvažiavęs iš Londono Aveling'o vyskupas, kardinolas Bourne. Opponentais buvo prof. Michotte'as (iš Louvain'o), Dr. J. Vance'as (iš Anglijos), Gillet'as, O. P. (iš Kain'o Belgijoje), prof. Janssens (iš Liège'o), prof. Sentroul'is (iš Brazilijos). Aveling'as puikiai atsakė į visus jam statomus užmetinėjimus. Po Instituto profesorių pasitarimui Aveling'as tapo apskelbtas „Agrégé" su didžiausiu pasižymėjimu. Publika pasveikino Aveling'ą garsiu delnų plojimu. *M. R.*

Bibliografija ir kritika.

„Sniegams tirpstant“. Vilniaus lietuvių jaunuomenės leidinys. Vilnius 1913 m. Vilniaus spaustuvė. pusl. 16.

Šiame atsiųstame „Ateities“ redakcijon paminėti jaunuomenės leidinyje tilpo keletas eilių ir proza pašytų paveikslėlių, kurie del savo poetiškumo galėtų but pavadinti poezija prozoje, kaip pav. Pušaitės „Žydi jievos“, „Žibutės“, ir Pr. Bangos„ Pavasario svajonės“. Iš eilių geriausia vykusios K. B-io. „Aras“. Beto negalima atsigerėti gražiomis vinjetelėmis ir piešinėliais, kurie puošia šį jaunuomenės leidinį.

Mėlynasai Šilas.

Идея о Богѣ по современному состоянію естественныхъ наукъ. Д-ра Люи и Поль Мюратъ. Перевелъ съ французскаго д-ръ медицины В. П Колодезниковъ. С. Петербургъ 1911 г. 332 стр. цѣна 2 рубля. Складъ изданія въ книжномъ магазинѣ т-ва „Общественная Польза“ С. Петербургъ, Невскій, 40, кв. 43.

Apie šią antrame „Ateities“ numeryje (pusl. 79) trumpai paliestą knygą labai verta paminėti plačiau. Pašvęsta ji garsiam geologui de Lapparent'ui, karštam katalikui, kuris ir parašė jai įžangą.

Tikslas jos — parodyti, kad gamtos tyrinėjimas priveda mus prie Dievo pripažinimo. Autorius padalina ją į tris skyrius: 1. Astronomija ligi 123 p. Čia aprašoma žvaigždės, saulė, žvaigždžių laikrodis, Koperniko, Keplero, Newtono dėsniai etc... 2. Fizika. Chemija. Čia aprašomi dėsniai chemiški, fiziški (Archimedo, Pascal'o etc., atomas, eteras, radijus, elektronai etc.). 3. Botanika. Čia aprašomi augmenis, jų dauginimasi, interesingiausi apsireiškimai. Viskas čia mums rodo kuodidžiausį tikslingumą. Ir sako autorius: mes su Fenelonu galime sušukti: „Viešpatie! Tu išreiški save visur, ir visur žmonės ignoruoja progą regėti Tave.

„Ką aš matau gamtoje? Dievas, Dievas visur, ir tik vienas Dievas!“

Ir pilnai žmogus sutinki su šiais Hertl'io žodžiais: „Juo daugiau platinas mokslas, tuo Dievo buvimo priparodymai tampa skaitlingesni ir galingesni. Geologai, matematikai, astronomai, apskritai gamtininkai, — visi jie padėjo savo akmenį pastatymui šios mokslo žinyčios, žinyčios, „siekiančios patį Dievą“. Kninga parašyta labai įdomiai, ir, pradėjęs skaityti, negali atsitraukti. Kartu parašyta moksliškai, sulig naujausių mokslo išradimų; visur mirga vardai de Lapparent'o, Chateaubriand'o, Spencer'o, Faye'o, Pasteur'o, Levêque'o, Lordo Kelvin'o, Liebig'o, Picard'o, Poincarré, Bertrand'o, Curie, Le Bon'o, Becquerel'o etc... Įdomi kiekvienam, kad ir baigusiam gimnaziją, nes čia yr labai daug, kas neįneina į gimnazijos kursą. Skaitytojai dar kartą pamatys visą neteisingumą ir tuštumą „Aušrinės“ Red. pasakymo („Aušr.“ № 20 p. 139), buk gamtos mokslai išstumia reikalingumą Dievo buvimo.

Stud. gamt. V. E.

Iš moksleivių gyvenimo.

Seinai. Miesto mokykla. Perėjo beveik metai, kaip iš Seinų buvo rašyta „Ateityj“. Didelis gal apsileidimas. Bet atsiprašom, rašysim dažniau. Pagal klases ir tautybę mokiniai šios mokyklos dalinasi šitaip.

klasė	lietuv.	lenkų	rusų	žydų	vokieč.
I.	19	24	2	5	4
II.	19	18	2	1	—
III-I.	28	9	3	1	2
III-II.	13	9	1	3	—
Viso.	79	60	8	10	6

Iš šios lentelės matyt, kad lietuviai čia užima beveik pusę viso mokinių skaičiaus. Reikia žinoti, kad pas mus yra ir taip vadinamų, „neva lenkų“. Tautiškus lietuvių mokinių susipratimas vidutiniškas.

Skaitomi šie laikraščiai: „Ateitis“ (20 egz.), „Aušrinė“ (10 egz.), „Viltis“, „Šaltinis“, „Garnys“, „Lietuvos Žinios“, „Lietuvos Ūk.“, „Draugas“ iš Amerikos ir kiti. Gauname pasiskaityti ir knygų. Beto, kaikurie, pildydami mokyklos priedermes, rupinasi susipažinti ir su tėvynės historija.

Lietuvių kalba ir tikyba (lietuviškai) išguldoma po du syk per savaitę.

Pereinama lietuvių kalbos gramatiką iš J. Damijonaičio vadovėlio ir lietuvių rašytojų biografijos ir raštai iš J. Gabrio chrestomatijos.

J. Skirpstus.

Marijampolė. 14, 15, 16 kovo (naujo stiliaus) buvo pas mus rekolekcijos. Jau kelinti metai taisomos rupesniu musų prof. kun. Gustaičio. Sakė kun. A. Civinskas: Apie Idealą, kun. Uogintas apie dvasinę mirtį, kun. Dragunevičius —apie Dievo malones (pašventančiąją ir gelbstančią) ir kun. Draugelis apie išpažintį. Nedėlioje gi (16) mokiniai ir mokinės priėmė šv. Sakramentą. Kun. Gustaitis pasakė pamokslą apie pataisymą gyvenimo. Pamokslai buvo puikus ir tikrai smenga širdysna. Visi jie buvo organiškai tarp savęs surišti, tat klausantiems visų—atnešė kuodidžiausia naudą. Žinoma, kaikurie iš „apsišvietusių“ auš-čių ėjo juosna jau su minčia, kad nieko gero tenai neišgirs—tat ir nenuostabu, kad per pamokslus tarp savęs kuždėjosi.

S. D.

Marijampolė. Rupesniu musų gerbiamajo prefekto kun. M. Gustaičio per lietuvių mokinių pamaldas gieda musu draugo R. Dulskio (mok. VIII sk.) vedamas choras. Chore dalyvauja gimnazijos mokiniai ir progimnazijos „Žiburio“ mokinės. Mergaičių gimnazijos mokinėms gimnazijos vyresnybė nepavelijo. Gieda labai gražiai. Malonu paklausyti ir kartu su giesmių garsais siųsti Augščiausiam savo padėkos jausmus. Mes turim buti dėkingi draugui R. Dulskiui už jo trusą bemokinant chorą ir pasišventimą jam. Marijampoliečių pavyzdis sektinas ir kitiems draugams moksleiviams, pas kuriuos panašaus choro dar nėra. Linkim jiems kuogreičiausiai įsitaisyti. Gimnazijos valdžia duoda vietą mokymui choro ir nu-

perka reikalingus vadovėlius. Žinoma, čion turi labiausia pasirupinti gerb. prefektai.

Liepelė.

Marijampolė. Kiekvieną metą „Žiburio“ mergaičių progimnazijoje prieš užgavėnes rengiamas vakarėlis. Šįmet, rupinanties gerb. mokytojoms, o ypač vedėjai p-lei Pečkauskaitei, 30 sausio tapo suvaidinta dvi komedijėli: „Nepasisekė Marytei“, parašyta pačios vedėjos ir antrą, jos versta iš lenkiško, „Barbės edukacija“.

Vaidino pasisekančiai, o kai kurios net labai puikiai atliko savo roles.

Padeklamavo dar lietuviškas, rusiškas, vokiškas ir francuziškas eiles; choras gi, akompanijuojant p-nui Bendaravyčiui, padainavo kelias lietuviškas dainas.

Eilės, beveik visos gerai deklamuojamos, skambėjo jausmingai.

Žodžiu, viskas buvo atlikta taip gražiai ir maloniai, jog beabejo ilgai stovės klausytojų atmintyje vakarėlio įspudžiai ir skambės ausyse skraiduș daininkių balsai. Rodos tos dainos nešė savo garsais tautos laisvę, ramybę...

Vakarėlis užsibaigė šokiais.

Prieš vaidinimą atidavė pernai baigusioms atestatus ir atsižymėjusioms moksle dovanas.

Dar kelis žodžius apie pačią progimnaziją. Skaičius besimokinančiųjų kas metą dauginasi; taip, pernai buvo viso labo 69 mokinės, o šįmet jau 79. Pereitais metais, kaip jau buvo minėta „At.“ № 8, baigė progimnaziją tik keturios mokinės. Didesnė pusė buvo palikta antram metui; priežastis silpnas prisiruošimas prieš įstojant. Iš paliktųjų belanko progimnaziją tiktai viena. Kitos mokinasi toliau vietinėje gimnazijoje. Mokslas progimnazijoje stovi augštai ir ačiu triusui gerb. kun. Gustaičio ir p-lės Pečkauskaitės visame viešpatauja tvarka. Mergaites auklenama tikėjimiškoje pakraipoje ir rupinamasi lavinti jų širdį ir stiprinti dvasią. Tam tikslui kas savaitę buva, taip vadinami, pasikalbėjimai. Ypatingai stenginamasi įkvėpti į mergaičių sielas savęs gerbimo dvasią, kad ir mokytojoms nematant gerai elgtusi ir nereiktu jų kiekvieną žingsnį sergėti.

Vienu žodžiu, duodama nemaž laisvės; nei viena, rodos, neskriaudžiama, bet visgi progimnazija neliko liuosa nuo šmei-

žimo, kaip matome „Auš.“ № 8. Pati progimnazistė[1]) plėšia savo, mokyklos garbę. Bet tas apšmeižimas giliai neteisingas; atsiskirdama su progimnazija pati tai supras. Dabar tik baigusios gali pasakyti kuo toji mokykla joms buvo. Nedovanai ašaros blizgėjo jų akyse paliekant ją.

Baigusi.

Panevėžys. Štai statistika Panevėžio mergaičių gimnazijos.

klasės.	lietuv.	lenkių	rusių	vokyč.	žydžių	išviso.
IV	4	8	3	1	20	36
V	2	3	8	—	29	42
VI	—	11	6	1	25	43
VII	—	7	6	—	22	35
Išviso	6	29	23	2	96	156

Iš jos matyti, kad Panevėžio gimnazijoj mokinių yra nemaža, iš kurių už vis daugiau žydžių ir lenkių. Bet jei mes susipažinsim su tomis lenkėmis, tai pamatysime, kad tikrų lenkių yra tik kelios, o kitos tai vis sulenkėjusios lietuvaitės. Atvažiavę į miestą, vos pramokę lenkiškai kalbėti, užmiršę savo tėvų kalbą, skaito save lenkėmis ir palaiko lenkišką kulturą. Tikrų lietuvaičių, deja, visai maža, bet visgi mes darbuojames kiek galėdamos, o nesnaudžiame kaip buvo rašyta draugų. Tik musų nelaimė, kad mes savo darbais nesigiriame po laikraščius, kaip musų draugai mokiniai.

G—aitė.

Telšiai. Kai nebuvo Telšiuose vakarų, tai nebuvo! O dabar tai net per dvi dieni ir vakaras. Taigi ir 21 sausio buvo miesto mokyklos vakaras. Jame buvo padeklamuota

[1]) Jei tai tik tikra progimnazistė; greičiausia koks aušrinietis mokinys. Į šmeižimą „Aušrinėje“ buvo atsakyta „Viltyje“. Paskui tariamoji progimnazistė atsakė „Liet. Žin.“. Jai vėl buvo atsakyta „Viltyje“. *Red.*

12 rusiškų betendencijinių eilių ir sakmių ir po vieną eilę vokiečių ir francuzų kalbomis. Deklamacijos, išskiriant kai kurias, pavyko pusėtinai. Toliau buvo gerai pastatyta scenoje dalis Fonvizino komedijos „Nedorosl“; gan gerai paskambino balalaikininkų orkestras ir padainavo choras keletą dalykėlių. Ypač publikai patiko mažrusiškos dainos. Kaip visuomet, taip ir dabar buvo šokiai. Ir šiame vakare lietuviai žaidė savo lietuviškus žaislus, nors šis vakaras buvo surengtas vien tik rusų. Matytis, kad musų žaislai patinka svetimtaučiams, ir jie duoda jiems vietą savo vakaruose, jei mes to reikalaujam. Tik labai nemalonu buvo, jog, pradėjus žaisti, dauguma lietuvių nemokėjo paprasčiausių žaislų ir nedainavo. Bet reik tikėtis, kad su laiku mes nesutiksime nei vieno lietuvio nemokančio savo žaislų.

Mažeikių Antanukas.

Telšiai (Kauno gub.). Štai Telšių gimnazijos mokinių statistika:

Klasė	Lietuv.	Lenkų	Rusų	Žydų	Išviso	Kokius laikraščius mokiniai skaito.
I	5	7	1	1	14	— — —
II	2	7	3	2	14	— — —
III	9	4	2	6	21	1 „Ateitį“, „Pavasarį“, 2 „Ateitį“.
IV	4	10	—	3	17	1 „Ateitį“, „Viltį“, „Pav.“, „Aušrą“, 1 „At.“, „Viltį“. „Pav.“, „Birutę“.
V	5	5	1	6	17	2 skaito „Ateitį“, 1 „Pav.“, „Vienybę“, „Ateitį“.
VI	11	4	2	3	20	1 „Ateitį“, „Pav.“, 1 „Viltį“, 1 „L. Žinias“, 1 „Ateitį“, „L. Žinias“, ir „Garnį“.
	36	37	9	21	103	

Kaip matom, čionykštėj gimnazijoj lenkų ir lietuvių skaičius kuo ne vienodas. Bet iš tų lenkų yra dar nemaž tokių,

kurie labai pritaria lietuviams ir tikybos lenkiškai mokinas, tik vien delto, kad neužrustinti tėvų. Jau be abejo kiekvienam žinoma, jog ir čionykščiai mokiniai pasidalino į ateitininkus ir aušriniečius. Visi mokiniai 6 klasės, išskiriant 2, aušriniečiai. Gal ne vienas nustebs, matydamas, jog mokinius šeštos klasės vadinu „auš-čiai“, nors jie patįs ir neišrašo „Auš-nės“ ir net labai abejotina ar jie ją skaito. Mat, čionai yra paprotys vadinti auš-čiais mokinius bepoterius. Nevienas iš jų liekta tokius tik vien delei pataikavimo draugams, idant nekentus nuo jų išjuokimą. Žinoma jie prisiklauso įvairiausių šmeižimų ant ateitininkų nuo savo mokytojų-draugų „pirmeivių“ — ir, tarsi papugos (nes jie patįs savo nabagu proteliu negal pamatuoti tų šmeižimų), kartoja juos (šmeižimus) mažiau susipratusiems draugams. Santikiai tarp at-kų ir auš-čių neperpuikus. Ypač ant at-kų užsipuldinėja auš-čiai ir net įvairiais šmeižimais nor priversti buti jų nuomonių pasekėjais ir tuomi pačiu sustiprinti žustančią jų galybę.

Nors ir labai skaudu, bet visgi reik pasakyti, jog kaikurie iš auš-čių paskendę girtuoklystės bangose. To negeistino apsireiškimo tarpe at-kų kol kas nepatėmijau ir, manau, jog ir toliau to nepatėmysiu.

Kas link mokinių išsilavinimo, tai jis silpnokas. Mat, jie labai mažai skaito. Kaip matom, at-kai daugiau skaito negu auš-čiai, todėl jie truputį daugiau ir išsilavinę.

Dar turiu paminėti, jog čionai santikiai tarp lenkų ir lietuvių mokinių geri. Aplamai imant, susipratimas tarpe gimnazistų, nors ir labai mažais žingsniais, bet žengia pirmyn. Tik, draugai, bukime vienybėje, neužsipuldinėkim (piktai) viens ant kito už savo nuomones, daugiau skaitykim, meskim *girtuokliavę*, tuomet pakilsime doroje ir susipratime ir susilyginsime su mokiniais kitų Lietuvos miestų. Dar truputį apie gimnaziją. Čionykšti gimnazija įsteigta apie 4 metus atgal. Jau tur mokiniams valdiškų gimnazijų teises ir nuo 1914 metų, turbut, liks valdiška. Dalykai čionai, apart lotinų kalbos išguldomi pusėtinai, Lietuvių kalbos nėra. Kas tame kaltas, sunku suvokt, bet, žinoma, kalti ir patįs mokiniai, nes jie savo laiku apie tai nepasirupino.

Eksternų čionai labai mažai. Ant kiek sužinojau, 5-6 žmonės, 3 iš jų skaito „Ateitį“ ir vienas „Auš.“ „Garnį“ ir „Pav.“ Jie irgi šiek tiek susipratę ir ypač vienas jų.

Draugės progimnazistės jau pačios pranešė apie save. Dar čionai noriu tik pasakyti, kad ir jų tarpe kylsta su-

sipratimas. Dr. progimnazistės truputį kaip ir laimingesnės, nes tur lietuvių kalbos lekcijas; bet, jei prisižiurėsime arčiau, tai pamatysime, jog lietuvių kalba tik tėra formaliai, nes mokytojas per pusę metų tik keletą sykių buvo atsilankęs. Čionai lietuvių kalbos mokytoju yra veterinorius Veitas ir, kaip matom, nekaip pildo savo priedermę. Man matos, jog tas pats atsitinka ir kituose Lietuvos miestuose kur irgi matom, kaip lietuviai mokytojai netikusiai pildo savo taip svarbią priedermę.

Visgi reiktu p-nui Veitui sąžiniškiau atsinėšti į lietuvių kalbos mokytojavimą. Pamatysim, kaip toliau bus. Tiek šiam sykiui apie Telšius.

Meilės kankintinis.

Iš Panevėžio. Pernai spalių mėnesyje iš Panevėžio išvažiavo gerb. kun. Labanauskas. Nuo to laiko į miestinę mokyklą, del kaž kokios priežasties, nebevaikščiojo kapelionas. Tik šįmet nuo pradžios sausio mėn. liko pas mus paskirtas gerb. kun. Milvidas, kas musu „pirmeiviukams“ (nors jų čia visai mažai tėra, ir tie išlasos) nelabai patiko; nes kaip nebuvo kunigo, laike tikybos lekciių galėdavo šliaužiot po miestą, arba pas „Moritzą“ lošt ant biliardo. Kai-kurie iš jų ir dabar retai teatsilanko lekcijose tikybos, mat bijo, kad neužsikrėstu tikybos liga. Čia lietuviai-mokiniai labai suvaržyti, tai-gi ir susipratusių visai mažas burells, sulyginant su skaičium lietuvių, kurių pas mus yra arti šešių dešimtų. Labiaus apsišvietusiais ir išsilavinusiais skaito save, augščiaus minėtieji, „pirmeiviukai“; žinoma, tik tą jų apsišvietimą ir išsilavinimą reikia suprast antraip. Puikiai moka niekus tauzyt ant ateitininkų visaip plust ir panašių niekniekių. Laikraščius ir-gi skaito. Gal skaitytojas paklaus, kokie tie jų laikraščiai? Gi visiems žinomos „Rygos Naujienos“; o „Aušrinę“ tai tik pavarto. Bet kas svarbiausia tai jų filosofija. Vienas nuklausęs nuo vadu-„pirmeivių“, kokį nors žodį, priešingą tikybai, atėjęs į mokyklą pasakoja, ką girdėjo, o kiti iš visų pusių apspitę, kaipo didesnį galvočių, tik vis tvirtina „taip-taip, žinoma kad taip, kitaip negali buti!“ ir tuom pasibaigia jų filosofija. Kitu kuo doresniu musų apsišvietėliai dar neatsižymėjo, kas žino, kaip bus toliaus, ar jie paliks bent kiek rimtesni. Lauksim!

Put—pulut.

Telšiai (Kauno gub.). Čionai 17 vasario 7 valandoj' vakaro vyrų gimnazijoj buvo surengtas literatiškai-muzikalis vakaras neturtingųjų mokinių naudai. Buvo deklamuota vien tik rusų kalboje patriotiškos eilės, padainuota keletą tokių-pat dainų ir šį tą paskambino balalaikininkų orkestras. Dauguma pasakė eiles blogai. Ypač blogai išėjo „Scena v kelje Čudova monastyria" iš „Borys'o Godunov'o", nes tenai vienuolis kalb su vaikinu ir, žodžiu, žiur viens į kitą, bet to visai nebuvo matyti iš deklamacijos V. ir R., nes jie žiurėjo į visai priešingas puses; dagi R. (Pimenas) deklamavo labai monotoniškai. Dainas sudainavo irgi „nemandriai". Už vis geriau sugriežė balalaikininkų orkestras. Ypač publikai patiko valsas „Atsiminimas".

Paskiaus prasidėjo šokiai. Žinoma, daugiau šoko įvairius valsus. Bet taipogi buvo pašokta „suktinis", „Noriu miego", pažaista „Rutelė" ir dar kaž koks žaislas. Rodos, daug buvo žaidžiančių lietuvių ir lietuvaičių, bet tik vienas antras, žaisdamas tedainavo ir pertai išėjo tik kaž-koks užimas, bet ne daina, ir svetimtaučiai negalėjo pasigrožėti musų dainų melodijomis.

Publika buvo tarsi apmirusi bei apsvaigusi delei stokos oro, nes nebuvo pasirupinta nei jokia ventiliacija.

Man rodos, jog lietuviai neišsinešė jokio įspudžio iš šio vakaro, dar gal ne vieno tautiniai jausmai buvo užgauti tuom, jog Lietuvos gimnazijoj, kurioj dauguma yra lietuvių ir lenkų, nieko nebuvo padeklamuota jų prigimta kalba.

Blaivybės dvasia.

Telšiai (Kauno gub.). 19 vasario 7 val. vakaro Mikuckio salėje buvo surengtas vakaras neturtingųjų progimnazijos mokinių naudai. Bufetas buvo su svaiginančiais gėralais (kas nelabai malonu). Buvo deklamuota eilės lietuvių, rusų, lenkų, vokiečių ir francuzų kalbomis. Lietuviškai deklamavo „Berašti". Paskiaus mergaičių choras padainavo keturias lietuviškas daineles: „Du broliukai kunigai", „Kur bėga Šešupė", „Už Reseinių už Dubysos" ir „Šaltyšius". „Dainos pasisekė neblogai. Aplamai imant, visos deklamacijas buvo atliktos kuopuikiausiai; nesulyginant geriau negu vyrų gimnazijoj.

Paskiaus prasidėjo šokiai. Taipogi buvo pažaista gan apščiai lietuviškų žaislų. Visą įspudį gadino tai, jog salėje per šokius baisiai dulkėjo.

Lietuviai išsinešė iš šio vakaro gan gerą įspudį. Todėl mes telšiškiai galime tarti širdingiausį ačių ponei Narutavičienei

už vakaro įrengimą ir draugėms progimnazistėms už tvarką laike vakaro.

Mažeikių Antanukas.

Kijevas. Praėjusį pavasarį baigė Kijevo universitatę: Bronislovas Untulis, filologijos skyrių. Apsigyveno Vilniuje, gavęs gimnazijos mokytojo vietą.

Šį rudenį baigė Juozas Stonkus su pirmojo laipsnio diplomu matematikos skyrių. Apsigyveno Vindavoje, gavęs realinės mokyklos mokytojo vietą.

Darata Šalkauskaitė baigė medicinos institutą „sotličijem". Pastaroji apsigyveno rodos Rusijoje (zemstvoj).

Ateinantį pavasarį baigia mokslus dar du lietuviu, butent: Stanislovas Šepetys ir Kazimieras Graužkis. Pirmasai politechnikoj' chemijos skyrių, antrasai mediciną. Kur pastariem dviem aplinkybės ieis apsigyventi, dar nėr tikros žinios.

Stud. V. Tiškus.

Kaunas. Jeigu vien tik „Ateitį" sekti, tai, turbut, niekam nei į galvą neateitu, kad yra koks-ten Kaunas, kuriame gyvena apsčiai moksleivijos, nes dar šiemet iš čia nebuvo nei vienos korespondencijos. Tiesą pasakius, nėra ko ir rašyti, mat, gyvenimas žengia pas mus nustatytomis vagomis. Vienok, jei ne „Ateityje", tai bent „Aušrinėje" atsiranda „fotografų", norinčių pagaminti kauniškės moksleivijos „fizionomijos" paveikslą. Kaip anuomet Taigi-tigi, taip dabar Vs., džiaugdamasis, kad „Kauno oras ne taip dusinąs", neriasi iš kailio, kad įkirsti at-kams. Jisai džiaugias, kad at-kų šiemet likę tik „viena galybė", tuotarpu kad pernai buvę „devynios galybės". Matyt, Vs-ui „galybės" begaudant nuo ne taip dusinančio oro uoslės aparatas truputį pagedo. Lauksime, kuomet jisai nei vieno at-ko nebesuuos. Tai vis dar niekis. Bet (pasauli, žiurek!) kokie tie at-kai nevydonai: jie neištiesė savo rankelių, kuomet „su jais buvo manoma ne tik ką gerai bet ir draugiškai gyventi". Augščiausio laipsnio pasiekė tas noras gerai su at-kais gyventi, kuomet jiems buvęs referatas pasiulytas. At-kai-gi referato nepriėmė (matyt, turėjo užtektinai ir savų), ir aušriniečiams „likos at-kams šventą ramybę duoti". Toliaus Vs. sako: „Šiemet ir su ai-kais jau šalčiau galima tartis" Stebėtina! Kaip tai tartis, jei jie nepriėmė referato ir jei aušriniečiams likos at-kams tik šventą ramybę palikti? Nesuprantu, kaip tai galėtu buti. A-a-a, tai Vs.,

tur but, turi omėnėj' tą atsitikimą, kad kelios at-kės, persisunkiosios dvokiančia „tradicija“ ir norinčios buti „viršmoterimis“, pakilusiomis augščiau „fanatiškos“ at-kų „minios“, sutiko šeimyninkauti pirmeivių-studentų vakare? Arba, gal but, kuomet jos, nežiurint į tai, kad visi at-kai nutarė nedalyvauti įrengime ir šeimininkavime tuloj vietoj, visgi šeimininkavo ir rodė savo „lojališkumą“ ir „nepartivumą“? Vis tai, Vs-o išmanymu, š a l t e s n i s tarimasi. Baisu tik, kad „viršmoteris“, o sykiu ir Kauno aušr-čiai visai nesustingtu tame š a l t y j e! Ir tai dar vis niekučiai.

Dabar tik tėmykite, draugai ir draugės! Pasak Vs-o, at-kų Kaune taip maža, kad jie „jau savųjų ir pirmoje klasėje jieško. Dešimties metų vaikutis jau ir tikras at-kas ir be abejo ne by koks“. Ar tai tiesa, ar ne,—lieka mums patiems žinoti, bet kad dešimties metų vaikutis savo pažiuromis, kaipo tikintysis, yra be abejo tikresnis ir n u o s e k l e s n i s ateitininkas, negu patsai Vs.—aušrinietis—apie tai neabejojame. Mums rodos, kad čia negali buti kalbos, ar pagirtinas, ar ne, „į tokių galvutes skiepijimas „dieviškų“ ir „amžinų“ tiesų“, nes jiems nereikia ir skiepyti: jie turi daug geresnį supratimą apie dieviškas ir amžinas tiesas, negu Vs., kuriam, be abėjo, joks skiepijimas negelbės. Nėra ko čia aimanuoti apie tai, „kokio abėjotino grynumo dvasia jiems suteikiama“. verčiau, brangus Vs., patyrinėk, kokio n e a b e j o t i n o g r y n u m o dvasią skleidžia daugumas Kauno vyresniųjų aušr-čių, jieškančių tai dvasiai maisto smuklėse ir „nakties apuokų“, teisingiau „pelėdų“ lizduose.

Pagyrų puodas niekad netaukuotas.

Ms.

Kaunas 6-IV 13 m.

Donora, Pa. U. S. A. Donora — tai nedidelis miesčiukas Suvienytųjų Amerikos Valstijų Pensilvanijos padangėje. Lietuvių randasi jame tik apie 65 šeimynas ir šiek tiek pavienių. Bet pažymėtina, kad čia yra klebonu gerbiamasai kun. J. M i s i u s, labai karštas, susipratęs, darbštus lietuvis-tėvynainis. Jis tai įstengia užlaikyti puikioj' tvarkoj' mažutę lietuvių parapijėlę ir su žmonėmis prieteliškai sugyventi. Parapijonų yra labai mylimas, nes jie mato, kad jis visas savo jiegas pašvenčia jųjų tautiniams ir tikybiniams reikalams.

Ačiu jo rupesčiui bei iniciativai Orchard Lake'o lietuviai-moksleiviai gavo progą Kalėdų vakacijų metu pasidarbuoti scenos dirvoje, atvaidindami teatrą gražioje vietos salėje,

vadinamoj' „Opera Hall“ Gruodžio 29 d. 12 m.—Teatras susidėjo iš trijų komedijų, Vaidevučio naujai sulietuvintų: „Nuo ausies lig ausies“, „Žydas ir Dzukas“ ir „Vienuolio disputa su rabinu“ (Ši komedija tuomet buvo dar rankraštyje).

Komedijoje „Nuo ausies lig ausies“ įeina 4 veikiantieji asmens. Braškio rolę turėjo J. Pikutis, Burbulo—M. Kazėnas, Švilpos—V. Karkauskas, Bimbos—J. Sauris. Ši komedija—tai trumpas labai juokingas vaizdelis iš barzdaskučių gyvenimo. Publikai jinai labai patiko, nes visi vaidintojai nudavė tinkamai savo roles.

„Žydas ir Dzukas“—linksmas dialogas, paimtas iš prietikių lietuvių su žydais Lietuvoje. Parodoma, kaip žydai moka išnaudoti lietuvius, ypač tamsius dzukus; tečiaus visgi ne visuomet pasiseka ir žydams apgauti. Dzukas pasirodo gana gudriu esąs ir žydui nepasiduoda apgauti, anaiptol—Žydas skaudžiai nuo Dzuko nukenčia, nes pagavęs bevagiantį jo pinigų krepšelį, smarkiai išvanoja žydą lazda.—Dzuko rolę vaidino V. Karkauskas, Žydo gi—M. Kazėnas. Abudu viską atidavė be jokio užmetimo visai naturaliai. Publika sočiai prisikvatojo.

Trečioji komedija—„Vienuolio disputa su rabinu“. Veikiantieji asmenis 4: Vienuoliu Bonifacu buvo J. Sauris, Rabinu—P. Lapelis, Vienuolyno sargu—V. Karkauskas ir Maušos rolėje—M. Kazėnas. Ir ši komedija ne silpniau nusisekė suvadinti. Be to, teatro pradžioje P. Lapelis turėjo prakalbą apie apšvietimo reikalingumą lietuvių tautai. Pertraukose p. Porembskio, vietos vargonininko, choras padainavo pusėtinai keletą gražių lietuviškų dainelių. Vakarą nemažai taipgi pamargino dar ir keletas pasakytų deklamacijų, kaip tai: p. O. Pikučiutės „Skausmo Balsas“ — Maironio, pp. Kiveriučio, A. Gelažauskiutes, tik neatsimenu kokios eiles jie deklemavo.

Publikos ne tik iš paties miestelio, bet ir iš apielinkių buvo suvažiavę nemažai. Donoriečiai ilgai neužmirš to pirmutinio lietuvių moksleivių vakaro.

Tie patįs moksleiviai ir tuos pačius veikalėlius suvaidino sekančiose dienose S. S. Pittsburge — kun. J. Sutkaičio parapijoj ir W. Pittsburge—kun. J. Vaišnoro parapijoj.

Prie progos turiu patėmyti, kad Amerikos lietuviai-kunigai katalikus moksleivius remia kiek galėdami. Garbė tatai jiems už tai!...

Kalnietis.

Orchard Lake, Mich. U. S. A. Lietuvių moksleivių po kalėdinių vakacijų susirinko čionai pusėtinas burelis. „Lietuvių Viltie s“ literatinė draugijėlė turi nunai 21 sąnarį ir gana gerai gyvuoja. Sausio mėnesyje buvo apsilankęs čion lietuvių bankierius p. Pranas Burba ir musų literatinei draugijėlei paaukojo 5 dolerius (apie 10 rublių). Širdingai jam už tai ačiu!

Kningynas nuolat didinasi. Pusėtino didumo šėpa vargiai visas sutalpina. Bus iš viso jau apie 600 visokių veikalų.

Orchard Lake'o Kolegiume yra dar „Lietuvių R. K. Moksleivių Susivienijimo Amerikoje“ 1-ma kuopa, kuri taipgi pasekmingai bujoja, nes visi viršpaminėtos literatinės draugijos sąnariai prie jos priklauso ir tankiai daro savo susirinkimus.

Pilnųjų Blaivininkų kuopa taipgi pamažėl auga. Užsimezgus tik vos teturėjo 4 sąnarius, dabar gi jau turi 12 sąnarių! Vadinas, amerikiečiai lietuviai-moksleiviai nesibijo buti blaivais... Bravo!.. Valio!!...

Moksleivis P.

LAIŠKAS Į „ATEITIES“ ADMINISTRACIJĄ.

Gerbiamoji Administracija!

Neturėdami iki šiol vienoje vietoje spausdintų, seminarijoje vartojamų poterių, maldų ir giesmių ir turėdami nemaža vargo juos persirašinėjant, atspausdinome savo lėšomis visa tai kningutėje „Manuale Devotionis Alumnorum Seminarii Samogitiensis“ su priedu „Žemaičių Seminarijos Giesmynėlis“.

Atskyrę sau reikalingą egzempliorių skaitlių, likusius 1290 egz. „Manuale Devotionis“ (su priedu) ir atskirai 995 egz. „Žemaičių Seminarijos Giesmynėlio“ pavedame „Ateičiai“, kad reikalaujantiems butu pardavinėjama, ir pinigai už parduotasias kningutes eitu jos naudai.

Žemaičių Seminarijos Auklėtiniai. Kaunas. Vasario 15 d. 1913 m.

Gerbiamiems aukotojams už jų dovana siunčiame nuoširdų ačių.

„Ateities“ administracija.

Redakcijos atsakai.

Stud. J. D-niui. Ačiu. Teikkitės ir toliaus „Ateitį“ neužmiršti.

El. Er'ui. Ačiu. Laukiame dar žinučių iš jusų padangės apie tenykščių moksleiviją.

Žižilpai. Gavome ačių, skaitysime.

Skirpstui. Nuoširdžiai dėkojame už prisiųstą folklorą. Negalime atsigerėti pavyzdingu ir rupestingu surašymu gražių dzukiškų dainelių.

M. Draugei. „Apie Mariampolės moksleiviją“ gavome. Labai ačiu. Skaitysime.

Barzdytei. „Nauda iš referatų rašymo“ gavome. Nuoširdžiai ačiu.

L. Ragaišiui, J. Raulinaičiui, Moksleiviui, J. Milašiui, J. M. Zubrickui, Siaustaičiui, Aleksotui. Folklorą gavome. Ačių.

AUKOS MARIAMPOLĖS „ŽIBURIO“ PROGIMNAZIJAI:

Kun. Dogelis	—	—	1 rbl.
Kazys Bizauskas	—	—	50 kap.
V. Steponaitis	—	—	50 kap.
P. Kerpė	—	—	1 rbl.
P. Radzevičius	—		3 rbl.

Auka „Ateities“ naudai. Kun. T. Žilinskas, amerikoje — 17 rub. 70 k. Nuoširdžiai ačiu. „At.“ *Redakcija.*

IŠRIŠIMAS UŽDAVINIO 2.

Ištiešęs visą šmotą ir pasižymėjęs kiekvieną mastą skaitlinėmis kaip parodo vaizdelis,

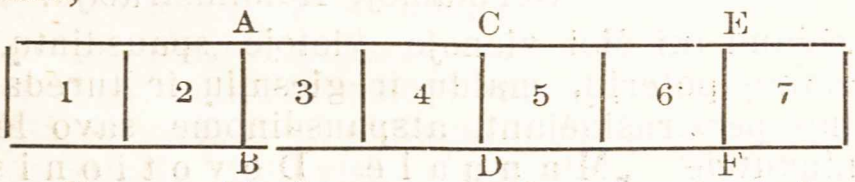

siuvėjas pirmą dieną perkirpdamas gelumbę toje vietoje kur pastatytos raides A B padalina ją į 2 šmotu: vieną mažesnį su skaitlinėmis 1, 2, antrą didesni su skaitlinėmis 3, 4. 5, 6, 7. Nuo pirmojo šmoto atsikirpo 1 vieną mastą pažymėtą skaitline 2. Antrą dieną siuvėjas perkirpo gelumbę ten kur stovi raidės CD ir atsikirpęs vieną mastą pažymėtą skaitline 4. Ant galo trečią dieną perkirpo ten, kur raides EF ir atsikirpo vieną mastą pažymėtą skaitline 6. Tuo budu atsikirpdamas kasdien tiktai po 1 mastą siuvėjas per 3 dienas sukarpė visą gelumbę.

SPAUDOS KLAIDOS.

Ant 148 psl. formul. (4) vietoj $a^2c^2\left(a^{m-4}+b^{m-4}\right)$ reikia skaityti $a^2c^2\left(a^{m-4}+c^{m-4}\right)$.

Redaktorius ir leidėjas
KUN. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune, Did. Vilniaus g. № 43.

MUSŲ TAUTINĖS TVĖRYBOS **Žiedai.**

PRIEDAS PRIE „ATEITIES“ № 4.

Rauda nuotakos prieš šliubą.

Parąudojo *Konstancija Markuniene*, senelė 80 metų iš Vaiguvos kaimo, Kruonio parap., Vilniaus gub.

Senelė pasakojo, kad prieš 60 metų plačioje Kronio apylinkėje buvės paprotys važiuot šliuban sekmadieniais, arba kitais šventadieniais. Tad, toji nuotaka, kuri, ant rytojaus turėdavo stot šliuban, išvakaro, t. y. subatvakaryje eidavusi atsisveikinti visus savo kaimynus, gimines ir pažįstamus ir jiuos užprašyti ant rytojaus į savo vestuves, kad ją palaimintu... Eidama kviesti apsiredydavusi žaliausiomis rutelėmis ir kitokiomis gražiausiomis gėlelėmis iš savo darželio. Kviesti eidavusi viena ir apseidavusi be jokių „ceremonijų“ kiekvienuose namuose kaip ir visados. Bet grįždama į savo namus, „ant tėvelio dvarelio“, prisiartinus prie rutų darželio, pradėdavusi raudoti:

Oi, aš išvaikščiojau
Visas šaleles
Ir niekur neradau
Tokio dvarelio,
Kaip mano tėvelio:
Vienoj puselėj rutų darželis,
Antroj puselėj vyšnių sodelis.
Rutų darželyj jauna sesele,
Vyšnių sodelyj raiba gegele.
Raiba gegele skurdžiai kukuoja,
O sesutėle gražiai dainuoja.

Gegute mano, raiboji mano!
Kukuok, gegute šiam vakarely,
Šiam vakarely paskutinėliam,
Man mergužėlej-siratukėlei,
Laisvoj laisvelėj, žalioj rutelėj
Aš atsigrįštu
Į tą šalelę,
Į rutų darželį
Kur mano sesele,
Kur mano sesele
Ruteles skina
Ir vainikėli del manęs pina.
Sesele mano,
Viešnele mano!
Skinkie rutelių
Man kodaugiausiai,
Pink vainykėlį
Tik kogražiausiai
Da sunešiosiu tuos vainikėlius
Šiam vakarėlyj paskutinėliam
Ir ryt rytely.
Da sunešiosiu
Tuos vainikėlius
Pakol sumainysiu
Aukso žiedelius;
Kolei nubliednės
Skaisti veideliai.

Einant šviesion seklyčion, arba augštojon klėtelėn, taip rauda:

O, aš ateinu jauna mergele
Ir išsitarsiu trįs žodelius:
Vienas žodelis Viešpačiam Dievui,
Antras žodelis panai Švenčiausiai,
O trečias žodelis šitiem nameliam,
Šitiem nameliam, meiliem tėveliam,
Ką užaugino mane mergelę,
Kaipo darželyj lelijėlę.
Tik nedėkavoju, kad mane prapuldot,
Kad mane jauną toli nuduodat;
Reikia man palydėt, valią valelę,
Reikia man palydėt žalią rutelę.

Aš pasižiuriu už baltų stalelių,
Jau sustatyti brangųs vyneliai,
Ir susodintos mano brangios giminėles.

Kaip matyt iš raudos, jau išvakaro suveidavęs kaip sako, visas, „parėdkas“: pabroliai, pamerges, muzikontai ir kiti. Nuotaka eidavo prie stalo, kur sedėdavo jos tėveliai ir giminėlės, linguodama taip raudodavo:

Lenkiu galvelę,
Kaipo aguonėlę,
Laužiu širdelę
Kaipo kanapėlę.
Ir padėkavoju
Seniem tėveliam,
Mano augintojėliams

Atsigrįžusi į muzikontus taip rauda:

Vai, muzikontėliai,
Mano brolužėliai!
Kelkit striuneles,
Vai, koaugščiausia,
Laiskit balselį
Vai koliudniausia;
Mano valniai valelei
Ir žaliai, žaliausiai rutelei
Šiam vakarely
Paskutinėliam.

Šventadienio rytą eina už kito stalo, kur sedi nuotakos draugės, buvusias mergelės; jom, taip atsistojusi rokuoja:

Ir aš ateinu, jauna mergele,
Šitan pulkelin,
Kur sėdi mano sesele,
Ir meilios draugeles.
Oi, jum linksma sedėti
Šitam suolelyj
Su žaliom, žaliausiom rutelėm.

Sėsdama prie savo draugių, prašo tėvelių palaiminimo:

Tėveli mano, širdele mano!
Laiminkie manę dukrelę

Šiame ryteli paskutinėliam
Kolei su valnia valele
Kolei su žalia, žalia rutele.

Tėvas meta ant torielkos auksinį arba sidabrinį pinigą, ir taria; laiminu!

Dukrele atidėkavodoma rauda:

Tėveli mano, širdele mano!
Vai, kur aš desiu šitą aukselį
Ir baltąjį sidabrėlį.
Pinsiu kaselę nepermatysiu,
Grįšiu tiltelį nepervaikščiosiu,
Kalsiu žiedelį, neperdildysiu;
Ba jau man trumpas laikelis
Mergele buti...

Prašo motinos palaiminimo:

Oi, matutėle-augintojėle,
Prieikie prie manęs,
Palaiminkie manę
Šiam paskutinėly
Mano rytely.

Ir motina meta ant torielkos pinigus ir taria: laiminu!

Dukrelė (nuotaka) padėkavoja taippat, kaip ir tėveliui, tik motinos atsiprašo:

Mažam įsipykau
Mielai močiutei?
Mažam nepaklausiau
Mielos močiutes?
Tarytum keliau anksti rytelį,
Tarytum krėčiau gailias ašarėles;
Jau neturėsi, sena močiute,
Savo dukrelės pasiuntinėlės.
Reiks pačiai dirbti
Spartųs darbeliai,
Reiks dabar anksti kelti
Anksti rytelį.

Panašiai atsisveikina su seserim, broliais ir kitais, ir važiuoja Bažnyčion, o pamerges dainuoja:

Bepig tau bernuželi,
Pas tėveli buti,
Vargas man mergelei
Reik šalin važiuoti;
Išvež mano kraitelį
Per lygų tėvelio laukelį,
O, mane jauną in vargelį...

Dar dainuoja ir šitaip:

Sudiev, mano matušėle,
Palaiminkie dukterėlę,
Sudiev, mano tėtušėli
Kuris davei didžią dalį.
Sudiev, mano broliukėli,
Kuris kinkei juodberėlį.
Sudiev, mano seserėle,
Kuri pynei vainikėlį.
Jau sudiev gi kožnas vienas,
Mano baigias jaunos dienos.

Užraše *Dievo Muzikontas.*

Patarlės ir priežodžiai.

Ar ožkiena ar mergieua, tai vis viena.
Kad ir sena, bet pana.
Augšta gimima, unt garba spaliuos.
Ar nenori burbula su sunka. (Sakoma tam, kurs renkasi valgius).
Ar nenori kiaušinių sunkos. (Taippat).
Aš tavį mylėsiu, kai vilkas neš par tvorų pakylėsiu.
Kiti metai—kiti lapai.
Kur gyveni—ti namai, kur numirsi—ti kapai.
Anas tadu da varnas Krokuvoj kaustė. (Dar nebuvo gimęs).
Tadu (tada), kai kiaule važiuos ladu. (ledu).
Basas—toliau kasas.

Nugirdo Dusetų parapijoje, Zarasų pavieto Kauno gub. *M. Ndras.*

Alkanumas!—šunį gyvą prarytu.
Tu Dieve, už šito, o aš už kito.

Žmogus ne jautis, kad ir blogas—neparduosi.
Tai mano sunus—tai telebuzis!
Kur žmogus žmoniškas ir darbas kitoniškas.
Šokinėja, kaip velnis po bajoro kelnes.
Plepa, kaip katėly košė.
Laižyk—tik nekam nesakyk.
Ne iš katro galo pradėti,—nei lot, nei nustot.
Suk, mataruok—kas priguli atiduok.
Sveikas kaip ropė, plikas, kaip picė.
Gana, gana—aš pana...
Kad negražu, nusitrink ražu.
Pamaž' su šilta geležʼ.
Susiraukęs, tartum suodžius braukęs.
Val, pakol gal—kai nudvėsi pasilsėsi.
Sukas, kaip kalvarto ratelis.
Kumai!—umai...[1])
Ne blynais namai dengti—nesuvalgys[2]).
Ne vienas negriebia už degančio galo.
Kad pirmutiniai ratai nebėgs ir paskutiniai stovės.
Ne dėkui—ne išlop!
Kol plišta plėšk,—kol pešasi pešk.
Iš prastų išbėgęs, pono nepaviję̨s.
Ir ožka ištekėtu, kad pinigų turėtu.
Elžbiet!—saulė po piet.
Melo ne ant siulo galo, teisybės ne tą tiek.
Kiek teks, tiek pakaks.
Nebenorėk skistymo, byl tirštymų yra.
Senumėlis, net ant lazdos kratosi.
Sienos nepalaižysi, akmenio nepagriauši.
Turtinga:—šimtas žemėse, šimtas žmonėse, marka[3]) kėšenėj.
Klovainių Kergė kiemą pridergė.

Surinkta Pušaloto par., Panevėžio par. *Siaustaitis.*

Nieks to nematė, kad šuo mylėtu katę̨.
Tas ne svečias, kurį duona užkepa.
Teisingas, lyg žydo bezmėns! (Ironiškai).
Jau ir vežimas, kad ratai žąsiukus gaudo!
Rodo jam širdį, jis sakys kad runkelis.
Šunelis margas, namelių sargas.

---

[1]) Taip ragina svetį gerti.
[2]) Sakoma į svetį, kad eina namo. [3]) 3 kap.

Pasileidęs, kai lapų rišys.
Pasilajuosim, pasitaukuosim, užsirukysim pypkius, užsisagysim knypkius, o taigi duosim.
Gerai: nė muša, nė peša, nė parduot neša.
Tai gardumėlis: devyni medus ir dešimto biskis!
Aš tau užmokėsiu: du tuščius, trečią nepilną.
Peršokai per šunį, peršok ir per vuodegą.
Jei viens šuo vuodegą riečia, tai ir kitam reik.
Kas š... ant tako, tai ant kito sako.
Privertė, kaip gegė kielę perėt jos vaiką.
Tiesiog arčiau, aplink greičiau,

Surinkto Griškabudžio par. Naumiesčio apskričio. Surinko *Klevelis.*

Šykštų—kytrų vis apgausi, su neturinčiu tik bada.
Kadu gi pakloj vėlnio nebuvo.
Vėlnias ne geguta, kad žiemu kukuoja.
Kurti namai ba šunų, akli lungai ba vaikų.
Kiaulai žirniai neiškėlio.

Užrašė Kupiškio apiel. *P. Sinkunas.*

—:—

Medega tautiškai medicinai.

Raguolės—nuo dieglių.
Remunės—nuo kosulio, taipgi „pukliną“ ištraukia.
Rutos—nuo gėlimo.
Ruškynės—turbut tik į barščius tinka (?)
Raudonšaknės sėklos—nuo riemens: viryt ir gert (auga rugiuos ir kviečiuos).
Siutažolės—nuo pasiutimo.
Strevažolės raudonosios—nuo greitosios (trizna): išviryt žiedus.
Strevažolės baltosios—nuo susimyžimo naktyje: per mėnesi laiko gert ir kas vakaras šaltam vandenyje kojas laikyt.
Sėmenis—ištraukia „pukliną“ (pulius).
Taboka—nuo plaučio (slogos).
Tabakas—nuo raudonosios rožės.
Traukutis—pavėsyje išdžiovyt ir gert nuo dusulio.
Trukžolės tikrosios (mėlynos)—nuo patrukimo: išsiviryt su pienu ir gert; patrukęs, tai vemia, jei ne—tai ne.

Trukžoliukės—nuo patrukimo: išsikept su pautiene.

Točpipiris—nuo krioklės: įmerkt į spiritą. Taipgi nuo gėlimo.

Trejanka—nuo gumbo ir nuo 9 ligu (!)

Varnerėžas (kitur, pavyzdžiui Bardauskiuos, Vilkaviškio paviete sako velnerėžas)—nuo šunvočių (ir šunmočių), skaudulių, prisimetusios ugnies: sumušt šaknų ir uždėt, jei skaudulys viduryje, tai užpilt šnapsu ir gert. Taipgi nuo reumato ir kepenų puvimo.

Vingirykščias—nuo šunvočių.

Šalmėtės—nuo silpnumo.

Žliugės—nuo reumato.

Čisas—nuo nuomario

Čemeryčios—nuo riežų.

Papasakojo *Katarina Muraškiutė* Narto-Naujenos kaimo, Mariampolės pavieto Suv. gub. surašė *Stud. E. D.*

—:—

Paprotys pabaigus rugius kulti spragilais.

Pabaigus rugius kulti mergos inmeta į kluoną sukultą samtį; kulikai pamatę tai vejasi, jei dasivėja tą, kuri inmetė, suriša rankas, perkiša per jas spragilą, šakę, grėblį, už pečių pririša kulį ir paleidžia tik su toms išlygoms, jei šeimininke išpirks. Kulikai gi pabaigus kulti rugius neša už kerčios bruzgulį; jeigu mergos pagauna nešiką, tai uždeda ant galvos puodą, į rankas paduoda bliudą, į dantis inkiša samtį. Šiame atvejuj, šeimininkas turi išpirkti nešiką bruzgulio.

Kodel žydai nešioja ilgus rubus.

Kada žydai buvo Aigipto nelaisvej, daug jie turėdavo nukęsti nuo užveižděto jų darbo. Kuris tik gerai nedirbdavo tą iš užpakalio mušdavo kančiais per pakinkius. Tada Mozė paliepė žydams nešioti ilgus rubus, nes tada jei ir muš per pakinkius, tai ne taip bus skaudu. Nuo to laiko žydai ir nešioja ilgus rubus.

Surinko Skerpiejuese *A. Grigaitis.*

Redaktorius ir leidėjas
KUN. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune, Did. Vilniaus g. № 34.

Kviečiame užsisakyti 1913 metams

ATEITIS,

Literaturos, Mokslo ir Visuomenės mėnesinis laikraštis skiriamas moksleivijai.

Kaina metams 2 rub. pusmečiui 1 rub.
Užrubežyje metams pusantro dolerio arba 3 rub.
Adresas: „Ateities“ redakcija, Kaunas, D. Vilniaus g. № 34, telefonas 169.

„Ateities“ redakcijoj galima gauti

Kaz: *Bugos*. **Aistiški Studijai**; Tyrinėjimai lyginamojo prusų, latvių ir lietuvių kalbomokslio srityje I-oji dalis **vietoj 3 už 1 rub.** Prašome moksleivių pasinaudoti šiaja proga.

Draugija

literaturos, mokslo ir politikos mėnesinis laikraštis.
Kaina metams 6 rb., pusm. 3 rb.; Amerikoj metams 6 doleriai, pusm 3 dol.
Adresas: „Draugijos“ redakcija,
Kaunas, D. Vilniaus g. № 34 telef. 169.

„ATEITIES“ REDAKCIJOJ GALIMA GAUTI ŠIE „AT.“ LEIDINIAI:

№ 1. M. Vaitkus, Genijus ir meilė (Poėma). Kaunas, 1912 Kaina 6 kap.

№ 3. Liudvikas Windthorst'as. Parašė A. Maliauskas. Kaunas, 1912 m. Kaina 6 kap.

№ 4. P. Kragas: Z. Krasinskis. Kaina 10 kap.

№ 5. „Be Bažnyčios nėra išganymo“ (Dogmos ir teologijos mokslas). Iš prancuzų kalbos vertė Br. Bumšas. Kaunas, 1913. Kaina 10 kap.

№ 6. Ar moteris Joanna buvo kada popiežium? Parašė P. Malakauskis. Kaunas, 1913 m. Kaina 6 kap.

Žemaičių seminarijos giesmynėlis. Kaunas 1912. Kaina 2 kap.

Manuale Devotionis Alumnorum Seminarii Samogitiensis. Caunae 1912. Kaina 6 kap.

Kaunas, Saliamono Banaičio spaustuvė. Did. Vilniaus g. № 34.